

శ్రీ రస్తు.

శ్రీహయగ్రీవానమః.

శ్రీసీతారామ వరప్రసాద లబ్ధకవితానందస్వలగు
పండిపెద్ది - కృష్ణస్వామికవింద్రునిచే రచియింపబడిన

బిల్వణీయము.

ఈగ్రంథము

పురాతనగ్రంథమునుఁ జిత్తిబరిశీలించి

టి • చెంగల్వరాయనాయునివారి

స్వ కీ య

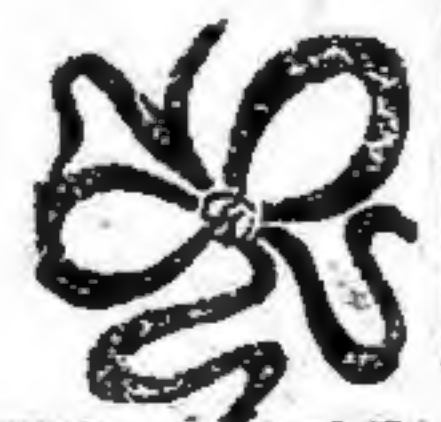
మొరహరిముద్రాక్షరశాలయందు

ముద్రింపబడియె.

చెన్నపట్టణము

౧౯౦౬

మూరహరిమంద్రాక్షరశాలయందుండనుతన

గ్రంథముల వివరము.

ఈవిశువనుదహరించియుండు గ్రంథములు మొత్తముగా పదిగ్రంథములు. వీయహరికి కమీషనుకు బదులు గ వక గ్రంథము బహుమతిగా నివ్వబడును. తపాలాపోస్టుకట్టు ప్రత్యేకమవును.

శ్రీమదాంజనేయ సహస్రనామా
వళి, పారాయణకు వ్రపయోగ
మనునది. గతి అక్షరాలు ౩
దశావతారదండకం, శ్రీహరి లీల
లు దశావతారములయొక్కవై
భవములను దండకముగా రచి
యింపబడినది గతి, అక్షరాలు ౩
హరిశ్చంద్రచరిత్రం, కంపితదా
మాచారులకు గాను మిగులశృం
గారరసముగా రచించినది అ ౪
శేసరీవిలాసం వచనం అ ౪

పెదాం సారత్నావళి అక్షపద్యములున్న,

సంకీర్తనా కవిత కృతరవను సంకీర్తనలు

శ్రీరామరంగసంకీర్తనములు శ్రీ
పంచరపుర విరలునిపై భక్తిరస
కీర్తనలు. అ ౪

పంచరత్నములు, అను అయిదుది
వ్యదేశముల ప్రభావవణానగ
ల భక్తిరసకీర్తనలు. అ ౪

శ్రీవేంకటాచల విలాసపద్యావళి,
శ్రీ వెంకటేశ స్తుతిరత్నావళి,
శ్రీవెంకటేశ సేవామాగ్ధాను

ప్రవర్ణిని, అ ౨

మర్మశాస్త్రం. అ ౪

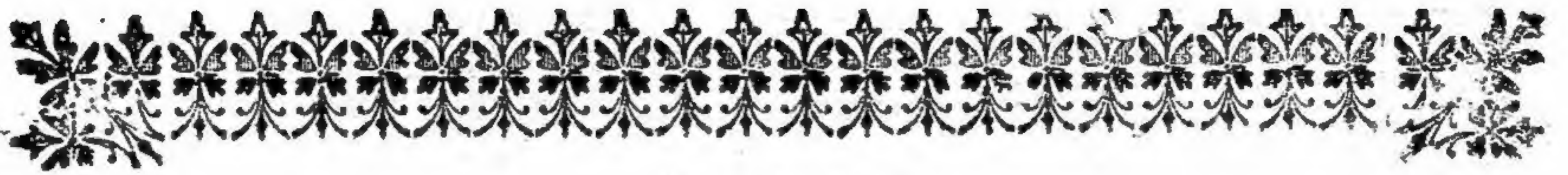
0-4-0

ఇదిగాక ఇతర సంస్కృతాంధ్ర గ్రంథములున్న ఋష్యాదులచేసిష్టం
పంబడిన దోషధములున్న, గట్టిపనులుచేయబడినరబ్బరుష్టాంశులున్న, మి
క్కిలి సుందరమగు రబ్బరులచ్చులున్న, అందమైన పసితనమున్న నాగ్యముగ
నుజేయించియుండు జగ్గుక వెండినగలు మేలుబంగారు గిల్లుయివ్వబడిననగలు
న్న, శుభకార్యముల వ్రపయోగించువాసన ద్రవ్యములున్న యింకా అనేక
సామానులు ముద్రించబడియుండు మాకేట్లాకులను తేప్పించిచూచి వలయు
వాటిని వ్రాసి తేప్పించుకోవలయును, ధరలు సరసముగాయిస్తున్నాము.

టి * చెంగల్వరాయనాయుడు.

నెం ౫౬ కృష్ణపునాయునిగుంటవీధి.

మూరహరిమంద్రాక్షరశాలయంత్రము. చెన్నపట్టణము.

శ్రీ ర మ్మ.

చి ల్పా ణే య ము.

ప్రథమాశ్వాసప్రా రంభము.

శా ॥ శ్రీరామావనిజానిజాయతభజాశ్చంగారకాఖామితి । తస్మిన్
కారలతాస్తనస్తబకభాస్వద్దంతవాసంకిసా । లారాశాలకభృంగరంగదఖిలాం
గాంచత్రసూనోత్కర । శ్రీరామాకృతికల్పకంబుమురక్షించుకబుధానంద
మై ॥ క॥ భవసరసిజసంభవముఖి । భువఃస్థసమస్తదేవమాఖ్యులకెలమిం । బ్రవి
మలసుతి మొక్కెదమ । త్కవితకుసంతతముసత్రప్రకాశముగలుగక ॥ క॥ దర
దోస్తోదకములనిడి । గరివకసుగుణావృతంబుగాంచునీత్యాక । తరవరమా
నసపదసం । చరసత్కవిహంసములననుస్తుతిసేతుక ॥ గీ॥ నిర్మలావయవన్మూ
లనెమ్మిడిచి । ప్రణములకుఁబారుమక్షికాప్రతతిభంగి । యొప్పుఁగ్రహింపకె
ప్పుడుఁదప్పులరయు । కాకవులలోకములనేనిరాకరింతు ॥ న॥ అనియివ్వినంబున
నిష్టదేవతానమస్కరణంబును సతకవిపురస్కరణంబునునగు కవిరసకరణం
బునుంగావించి యేనొక్కవాడెక్కువయగుచుకుగవంజొక్క హృద్యవిద్యాన
వద్దలగు విద్యదాద్యుఁగొలువంగొలుపుకూటంబునఁధివసించి సమంచితగ
తులనతులవైఖరిదీపించునవసరంబున ॥ గీ॥ చితకవినంశదుద్ధాబ్ధిశీతభాను । డను
పమానోక్త శీలింగరార్యసూను । డమితకవితావిశేషజ్ఞుడనగవెలయు । నాగసిం
హార్యకవివచ్చినన్నమెచ్చి ॥ క॥ శ్రీపండిపెద్దసతకల । దీపకకాన్యపనగోత
దీప్యన్నానా । భూపాలకమకుటవణి । శ్రీపదపాదాగ్రధూమిక్పష్టస్వామీ ॥ సీ॥
కుస్మితకాదోదకుతీకలకవిభేదసంశక్తయుక్తివజ్రప్రహార । అణకాంకపాణి
నీయాటవిపాటనచటులసూక్తివిహారపటుకుతార । నిణీతకృతజైమినీయతూ
లోద్ధూతసంస్థారవాక్యజంఘాసమీర । దుర్మతవేదాంతదుర్బుదమచ్ఛేదభాసు
రవచప్రభావసార । కావ్యనాటకలసదలంకారచతుర । సాహితీమహాసన్నా
హసరసహృదయ । పండిపెద్దికులీనసంహృదధాన । పాలితకవీంద్రశ్రీకృష్ణపండి
తేంద్ర ॥ వ॥ అనివినుతించివినుముభవదీయంబులగుచతురకవిద్యాప్రభావంబు
లు సకలభాషావిశేషంబులు సమస్తయత్త్రియావినోదంబులునెన్ను నిన్నురలకు
దరంబుగాదు నిఖిలలోకంబులగృతిముఖంబుగాగీతినిత్యంబగునట్లుకృతులయం

దానాంధ్రంబతిరమణీయంబుగావుననొక్కపురాతనకథనాంధ్రప్రబంధంబుగా
గచియించిరామాంకితంబుచేసియాచంద్రతారకంబగుసతీతీర్థంగాంచుమనిన
నేనునుసంతోషితాంతరంగుడనగుచుఁ క॥ మున్నింద్రతనూభవునకు వెన్నుండు
సహాయునియినవిధముననేనా సన్నతసద్గుణగణసం । పన్నుండగుకవివరాధి
పసహాయమునక॥౧౦॥

— ❧ వత్సంతములు. ❧ —

క॥ శ్రీజనకసుతాహృదయస । రోజాత్తద్గుణవణికజవిరూపాక్షమరు
ద్రాజప్రముఖామత్యకస । మాజాగ్రణికజివాసుమరుదసిఫణికే॥ క॥ తుండీర్
ద్రతుండనిభదో । దండస్ఫుటకాండనిజితమహూద్దండా । ఖండలఘుకాం
దునకు॥ ఖంకపరళుచండకాశ్చకవిఖండునకు॥ క॥ సుందరపదారవిందమ
రందముదితబుధపురందరమిళుండునకు॥ గుండశరత్కండవృష । స్వందచం
దనకనద్యశఃకందునకు॥ క॥ వరధీధిక్యతచక్రాం । గరధికిసౌందర్యహాసితక
రధికివినమ । చ్చరధీక్యతశరధికిదా । శరధికిధృతశరధికురగశాత్రవరధికి॥ క॥
హారితనయహృదయసారస । హరికిమహాసూన్యతజితహారికతీతేజః । పరిహాసి
తహారికిభవగజ । హరికిసదాపాదపంకజానతహారికి॥ క॥ శాంతునకుదాస
హృదయని । శాంతునకునితాంతనయనచాకోరయుగా । క్రాంతధరాజాస్యక
శా । కాంతునకానందభరితకపికాంతునకు॥ క॥ రావణహరణునకుజితై । రా
వణచంక్రమణునకుధరారమణునకు॥ బావనజనభరణునకు॥ భావనయా
భరణునకునభంగరణునకు॥ క॥ రామునకునీలమేఘ । శ్యామునకుదివాకరాన్వ
యాంబోధిసుధా । ధామునకుబరళుగామవి । రామునకుసమస్తధూవరలలా
మునకు॥ వ॥ అంకితంబుగానాయొనర్పంబూనినబిల్బుతోపాఖ్యానంబను మ
హాప్రబంధంబునకుగథాక్రమగణెట్టివనిన॥

— ❧ పురవణకన. ❧ —

గీ॥ వసుమతికినాధిధూతమైవరలునట్టి । భర్గుశిఖరికినుత్తరభాగమందు ।
ద్రుపదలలితంబునుజనసందోహచరిత । దివ్యదేశంబుపాంచాలదేశమమరు॥ అం
తు॥ శా॥ శ్రీరామావణికాటపట్టుహారికిశృంగారవాసంబులై । ల్వోరత్నంబు
లకెల్లనాకరముసమ్యగ్వాహినీపాళికా । ధారంబశ్చదురాసదంబువిబుధత్రా
ణంబురాజాప్తిచే । శ్రీరమ్యంబయిసింధురీతిబురిలక్ష్మీమందిరాఖ్యందగు॥ క॥
ఆపురముజయశ్రీలకు । గాపురముసమంబుద్వారకాపురమునకు॥ భూపురము
లలాశెల్వగు । గోపురముఖచుంబితైకగోపురమగుచు॥ క॥ సతతశిరస్తలవిస
మద । నితీసుతతఠినీతుషారదీపాబ్జములై । సుతికెక్కుసౌధరాజము । లతులితశి

వమూతుకానిగనప్పరిలోనకాగి॥ కనకగోపురాగ్రహటితగారుత్కత । రత్న
 రుచులుకుముదరాజులేడి । తొడమెసవజూచుదూర్వాంకురములనిచనుమృగేం
 ద్రముఖములునికెనులికి॥ సీ॥ ఒకచోటుననుబోటులాకనీటుగొనిమీటువీణలనా
 దంబువేడగనేయ । నొకచెంగటనభంగసకలాంగయతవంగళివృద్ధగరవ
 మధింధిమియనంగ । నొకవంకగతశంకనకలంకవృద్ధశంకజాస్వలాలగిలా
 స్వములుసలుప । నొకచంతవగకాంతలాగివంతగొనిసంతసమమీటగరసగీత
 ములుచాడ । వెలయుబహువిధవాద్యసంచేద్యహృద్య । ఘువఘుమర్చిటిరి
 క్కులగొమరుమిగుల । జనులెకానందరసమునిచ్చలుజెలంగ । రంజితావనిజా
 నియారాజధాని॥ సీ॥ సురసాలసంతతిసురసాలసంతతిగణిఖగాళికిపలోన్నతియొ
 సంగు । మహితకాంచనములుమహితకాంచనములపోలికనామోదములుఘటిం
 చు । కలితపున్నాగముల్కలితపున్నాగములట్లకొవ్వలతోడనవరియుండు । రం
 భాదినటనముల్రంభాదినటనముకరణిమరుత్ప్రసంగమలబోదలు । ననసలెం
 తయ్యుంబనరలభాతిద్విజుల । కునుపదక్రమసంయుక్తికొమరుమీటు । నగమలు
 న్నతినగమలపగిదివనుల । నలరుచుండువిపత్రంబులగుచుంబుని॥ క॥ ఆవనము
 లుద్విజసందో । హావనములతులితవృత్రహావనములుస । త్వావనములమాగిక
 కసం । జీవనములుకలితభువనజీవనములగుకా॥ మ॥ కలసరత్నములుకనువా
 క్కుమహితుల్గోత్రాహితాల్జాతవే । దులధర్మాత్ముభాసురాళ్ళిభువనా
 ప్తుల్సజ్జగజ్జీవనల్ । కలితాథకప్రదులాజికతార్కలు కనతాగంతాల్తమో
 దూరుల । య్యలధాత్రిసురులెతయ్యుకవిబుధులైయింపొందుటల్చిత్రమే॥ సీ॥
 చక్రములకుగీడుసలుపనిరాజులదివిరిసత్తమలభేదంపనియను । కిలకుభృత్తు
 లకువెన్నియనికూర్చిపతులుగోత్రవగకామబల్లిగూల్పనిండు । లరికిమార్కొగ
 ముగానట్టిపూరుపసిహులనయంబుమూలనుండనివహేళు । లొకనిదావున
 జేరనోపసిశ్రీమలంబుగ్యంబుదప్పనిపుణ్యజనలు । నొరవీరనవీరనమైకతరుల
 బరగుదురుపురిశుచిభానువంశులగుట । గువలయానందసంబోయగురుతమో
 ప । హరగవైపుణ్యధులురాజ్యవిధుల॥ మ॥ ఒకశంఖంబునంబొంగునథకప
 తియున్యోగంబుదాముకభజిం । పకరత్నకరతోటిసఖ్యమునకుచాటించి
 సంఖ్యాధిక । ప్రకటాథాధ్యతచేజెలంగిహూమిత్రప్రభవాఖండరూ । పక
 తాధూరివిధూతిగాంతురుపుకవైశ్యోత్తముల్వేడుకకా॥ ౨౦॥ క॥ హలపా
 ణియొక్కయేరుల । గలవాండనితెల్లశేషికడువేడగంబురిం । గలవిష్ణుపాదజావ
 ఖి । యలరానిసువణయైక్తివ్యవసాయమునకా॥ చ॥ సరసిజచాంధవుండుము
 కుచాయననూరుండుతేలుదోలను । స్థిరతరతన్నిబద్ధవరజిహ్వాగపాశములాలి

ప్రేలన! పురికరులబ్బనాశములేపోయితుండములేత్తదక్షిణో! త్రరములనేగుభి
 తిమేముదజ్జగతిక్షణుడైరయంబునకా! చ|| వరుసనిజేసుమూలంబడవైచినయాట్టి
 మరుత్తురంగముకా! సరిగొనకకజవంబుగొనిసాగిననాసుకమైపమీగుండ! ర్చి
 రహిరిరాదదాకృతిహరించెబదోద్ధగధూళికగప్పిత | త్పురితురగోత్తమంబు
 లువిభూషితసాదిబలోత్తరంబువై! చ|| సమములుగావువాజులనిసారధికుంట
 నిగాలికూడుప | గ్గములనిచక్రమొటిదనిగాలునంతమణికజప్రభా | పమ
 హితమైసువావరణమైచురిలోనలరారురాజిశో | త్తమరథరాజిభానునిరథంబు
 నాసించునదాసమద్గంకా! క|| కట్టింతుగుగుమ్రుంబున | ధట్టింతుగుహరులనై
 నదలగనికడిమిం | గొట్టింతురుయమునైవకుం | బట్టింతురుపులనెల్లభటుల
 పురిగొకా! సీ|| తమ్ములదోషాప్తిగమ్ముమూసికట్టినచుకాలులనుబొట్టానగు
 కొఱత! ధాత్రిమహాహనుదండరిల్లినసడికలసదావత్తులగాచునగడు | భోగిన
 ధోగనిహొందించుపాతకం బాదిగ్యకకలమేలకంచుకొదవ | కడుంగళానిధిద
 మోక్షస్తుతేసినదూరుఘనులవివణతగలచుకలక | నలువతప్పిరగుకొనియె
 దన్నగరిసతుల | యలరుపదములుమృదుజంఘులరిదిపిరుదు | లలఘుహఘులుమె
 ణుగారునలతికుచము | లమరుమోములువరకుంతలములనున్చి! ఉ || కాంచినప
 ద్మరాగశశికాంతచణిగణకల్పితోజ్జ్వలా | దంచితసౌధరాజములుతత్పురినా
 ప్తిధ్వజాన్వితంబువై | మించినభీతపత్రయుతమేరు ముఖాచలకజ్జులెంతనే
 తేంబెనినంగధూతిసమతేంద్రుడుగానధరేంద్రుపాలికేకా!

— శ్లోకం పుష్పలావికావణాన. —

సీ || జెత్తుమ్మిదేకాంక్షనీవికవదలించునీవికవదలక నేవిధంబు! నీకుబుగ్గ
 జెండ్లివిజైకమ్ముందప్పించు మైకమ్మువప్పునేచేకొనంగ | నెంతకైదండనిచ్చేవ
 టేనుకైవండముత్తురేకరమెడలక | భావింపరుచియేమొబంధుజీవంబేనియా
 బంధుజీవనంబెందుంగలుగు | ననుచువీధులసరసనర్కానుకూల | వచనరచనల
 మెలగుచువరలుచులు | కనుగుణంబుగడలుకుచునరుదినంబు | వెలయుదురువీ
 టంబుష్పలావికలుంబ్రీతి! వ|| మఱియు నప్పట్లంబు మణిఘటితకాంచనఘనా
 వరణంబులును ఘనావరణనివారణ పటుపటాచలానిరకేతకాంచితసౌధరా
 జంబులును సౌధోపరిబద్ధముక్తామయ శిరోగృహంబులును, గృహరాజితమ
 ణికవాటంబులును, గవాటనిరచితవిరకతమణి శోభావిరాజమాన తోరణప్ర
 కాశితద్వారంబులును, ద్వారోభయపార్శ్వరమ్యరన్నవేదికలును, వేదికాంత
 రచితవిద్రుమంబులును, విద్రుమవైడూర్యస్తంభసముదయంబులును, స్తంభ
 సంభృతశాతకుంభ కుంభవిలసిత మంటపంబులును, మంటపాభ్యంతరసంచర

తృందరీజనంబులును, జనసందోహసంపూరితవీధికారాజంబులును, రాజకు
 మా రాక్షాస సంఘరద్గంధసింధురస్తైంధవ రథనికరంబులును, కరవిన్యస్తవీణా
 వాదనప్రవీణ గాయకులును, గాయకయుక్తమృదంగతాళాది లాస్యసంరంభవి
 జృంభమాణ రంభాసమాసవారకాంతలును, గాంతనిరంతరసురభికుసుమఫ
 లభరితోద్గానంబులును, నుద్గానాంతరకనతకమలకల్పారమరందపానతుండి
 లమిళిదయుంకారప్రమోదమేదుర సారసహంసచక్రాది జలవిహంగ కలితస
 రస్సులును, సరసమనోహరపరిమళమిళితశీతలపవన నంబులునుగలిగి, యమ
 రావతిపిథంబున విబుధగణ విభ్రాజమానలై, తేజోవతీనగరంబు చండంబున
 లోహితాశ్వచిలసితలై, సంయమనినగరంబుపాలువున సమవళికధర్మర జవి
 రాజిగలై, నైఋతినిలయంబుకైవడి పుణ్యజనోద్దీపితలై, వరుణమండరంబు
 రీతి ఘనపుష్పమాలికాశోభితలై పవనునిగేహంబుభాతి నానా సుగంధబంధు
 రంబై, యలకాపురంబుబాగునధనదిమహితలై, కైలాసంబులాగున రాజశే
 ఖరరమ్యులై, కమలగర్భునదనంబుపోకిక మహితభాషాసమన్వితలై, హరిని
 వాసంబుచూడున నిగ్యమక్రాభిగమ్యులై, భోగవతీవృక్షభేదనంబుతీరున మహా
 భోగిదాసురంబై, వాహినీపతిచందంబున శరణాగతధూభృజ్జాతంబై, సాశే
 తరాజధానివడువున రామలక్ష్మణోపశోభితంబై, ద్వారకయందంబున కృష్ణబ
 లభద్రప్రకాశంబై, హస్తిపుష్పవైఖరిగాంగేయదిధూషితంబై, యంద్రప్రస్థ
 పురంబుమాటికీ యనగళధర్మజాతంబై, వారణాశిచూడికరచండకాలభై
 రవిశూలహస్తగతీతంబై, సిరులనిరవొందుచుండః క॥ ఆజగతకీర్తికర్మరుండై ।
 రాజిలుమదనాభిగామరాజేంద్రుండజ । న్యాజితదాహాపవిధా । రాజితసమ
 దోన్నతారిరాడ్గోత్రుండై ॥ ౩౮ ॥ సీ॥ రమణలక్ష్మణుండీరమ్మమేలమ్మగా గను
 సదాభిగుణమ్మగా గ్రహించి । ఎదురధర్మమఁబూనిమాధవులఁగొనియలఘు
 ద్విజావళినాదించి । దక్షిణశాలినొద్దనెప్పికొనికళాధిబర్వమనరుచిల్
 నిండఁజేసి । శోభితంబుగమహాసుకృతిభావమఁగాంచి వరసత్యరతిమనోహర
 తమించి । కలనయంద్రుగ్రమ్మాతీ సకల్పవడచి । ఘనసదృశ్పాలికామానిక
 ర్తయగుచు । నతసువిఖ్యాతచేమదనాభిగామఁ । డలరునిజనామగరిమయథా
 థాముగను ॥ సీ ॥ బిసములోపలఁజిక్కి వెడలువానిస్వయంధులాలితవాణీవిలా
 సుఁజేసె । నొంటివఁడై నానమొరుని వేడినచిరంతనమానిమేటిధూధవునిజేసె ।
 నచలాధివాసునివాదిభిక్షునిసర్వ మంగళానభవసంప్రాప్తుజేసె । బహుళా
 తిభేదవిభ్రాంతిఁగొందికళంకఁ దనతోడఁగూడసత్పతనిజేసె । నెన్నఁగిగుఱమీ
 ధర్మమెందుఁగలదె । తగనయుక్తులసరియొక్తులుగనొనర్చు । నితనిమదనాభిరా

సూక్ష్మమిడిననలువ! కొశలంబుగణంపశక్యంబెచూడ! గీ || రమ్యగుణశాలియా
 మాపురందరుండు! దారగాఁగొనిలీలమందారమాల! ననుదినముఁగూడి కీడలన
 సేయిల్లి! యవనిఁబాలింఁజెబుధనికామంబువొగడ! క|| ఆమనఘనకుదయం
 నెను! హఃమతగుణజాలబాలయంచితలీలం! దోమజసామకువారచ! సాయక
 మనధూజసాశిసన్నుతిసేయక! గీ|| గాయనియఁజెల్వమైవలేఁ బ్రదాయమనను!
 తినులకల్లామముద్దుగాననువుపడుచు! నాటపాటలుసలుపుచువనిబాల! యా
 మిసీపూజాతిలకసమాఖ్యనలగు! వ|| అనునూరీరత్నంబు నినదినప్రవధకమా
 నయైయున్నయెడ! క|| మృగమవమునగుచిబుట్టిన! పగినినిజెలుకుననుబండుబం
 డినరీతి! దగమరభిససిడినొదవిన! పగటునయావనముదనరె బాలామణికిం!
 నీ|| మహితయానరూపమధుమధురాలాప వింహస్థిశీవణాబింబకణక! కం
 జాశదశనేతకాంచననిభగాత్రచతురచమ్మకనాసచాయహాస! పటుసైకశశో
 ణ్ణకాంచితపాణిపాథసాభాగ్యసంపన్నయోగ్య! కరికుంభకుచపాశిసున
 నీలగోమాళిమబ్జావదనకుందాళిదన! యలరేమగువంపుమొలకకాయజని
 చియక! కలితకర్పూరతిలకసుగంధఫలక! యామిసీపూజాతిలకనీలంచదలక!
 రాజసగుగులశృంగారరసముఁజిలక! నీ|| నలికాక్షికోప్పుకృష్ణత్వంబుఁబ్రా
 పించునేమ్మామివిధురీతినివ్వజిల్లు! నబ్జాస్యకన్నులబ్జాక్షతవహీయించు నధ
 రంబునూధవఖ్యానమరు! నలివేణిచనుదోయియచ్చ్యుత్యముఁ గాంచుఁజెయ్యి
 పద్మాహితస్థిభజించు! దరుణాంగినూ గారుహారిలీలభరియించుఁ గౌననంత
 విధూతిగరిమఁదాల్చు! నాభిపురుషోత్తమాకృతిప్రభవిల్లు! దనువుహేమాం
 శుకస్ఫూతిదనరునిట్లు! భామయవయవగతివిష్టుభావమొంది! వెలయుచుండు
 జనావళివిమతిసేయ! వ|| ఇట్లు తల్లిదండ్రులకల్లామముద్దుగా ముద్దియయేప్రొ
 డుప్రొద్దుబుచ్చునవసరంబున! ౪౦||

విద్యాభ్యాసము.

గీ|| ఆక్షరాభ్యాసమునరింపననువుపడుచు! స్వరయుతంబుగ వీణాది
 వాదనములు! జెలగుగీతప్రబోధనిశేషకలన! గాననైపుణి నేర్చెసంసారయు
 క్తి! నీ|| రమణీయతరమైనరామంచమ్మచరణాబ్జ సంగతినీనాట్యములుసలు
 ప! జెలువమైముద్దుగులుకుపల్కులతోడఁ బెంపుడురాచిలకపేరుగొనగ!
 రామాయణాదినద్గ్రంథముల్ వెలయఁగాఁ బద్యపుస్తకరాజిపరిధవిల్లు! దా
 శకాలక్రియోద్భూతతంత్రస్వరభేదంబులనుపాణినిమెలుయ! జెలగుచిరునవ్వు
 వెన్నలల్ చిలుకుచుండ! గలికితెలిదాలుచావులుఁగలయఁబర్వ! బాండిమము
 దోచి భారతిభాతినాతి! పసిడిగడ్డియమైఁబాటబాడుచుండ! క|| ఆపాటనవ

నుధాలహా | రీపటలమనోజ్ఞమాధురీలలితః జై | కోమైవీనలకామైయామైకర
 పంబుమాడినామైదోచెకాః అట్టిసమయంబున॥ క॥ మదనాభిరామభూపతి
 యొదవినసంతోషమునమహిల్లాసమతోఁ | బూరబురుగనమసేయఁగఁ
 దవతినిజపుత్రిఁజూచినుడిఁజింతించెకాః॥ గీ॥ ఈకులపవిత్రసురుచిరహేనుగాత్ర
 చంద్రకళగదసంగీతజలధీకిపుడు | దీనికినిగర్వవిద్యలఁజేటపడఁగఁ | జేసినాహి
 త్యమొదవఁజెప్పింతుననుచు॥ నిశ్చయించి॥ గీ॥ కొలువుకూటంబునకుఁచిక్కువ
 లయెఱుఁ | డమరసింహాసనాసీనుడైప్రధానుఁ | డగువసంతాఖ్యురావించియ
 ధికసంభ్ర॥ మమునమన్నించుపలికెసన్నతిబలిర్ప॥ క॥ ఓమంత్రిశిఖామణియై
 నామఃద్దులకూర్చితనయనయమలరంగఁ | గోమలగతిలయపద్ధతు | లేమారక
 సరసగానమింపుగనేర్చెకాః॥ గీ॥ గానవిద్యకుఁదగినట్లక్షణ్యుఁడై | కాన్యరాటక
 లసదలంకారభావ | సరససాహిత్యమేర్పడుసరణిఁగఁబి | ప్రౌఢఁగావింపజల
 యుగిరూఢమతిని॥ వ॥ అనుచున్నసమయంబునసభాసగులుతమలోట్లసిరి॥ గీ॥
 కలికిపాలిండ్లుచేరిబంగారుగిడ్లు | చానకాల్బాపులానుచావుతూపు | లతివ
 వదనంబునదనంబుచుబిడుతకు | కాలతమంగురులస్కంధుకరులకురులు॥ ఉ॥మో
 మాభిలంబుఁగన్నఁగవముచ్చటమీఁగవతుమంతయుం | గామిడిచన్నదోయిక
 సుగౌనుసమస్తముమిన్నచూడగా | హేమమతత్తనూవిభవమీరుచిరాంగికివి
 ద్భజెప్పుగా | నీమహినెవ్వఁడోపుష్కరించినమాత్రమెధ్రింతిబట్టకఁగఁగ॥
 వ॥ అనినవినివసంతుండుధూకాంతునకిట్లనియె॥ క॥ ఓరాజసకలశాస్త్రవిశా
 రదులీపురమునందుచాలాగలరా | చారినిటకురావించివి | నారింపఁగవలయువి
 ద్భవనివింపంగకా॥ చ॥ అనవినిసర్వశాస్త్రములయందుప్రశస్తకులైనయార్యు
 లకా | ఘనమతిబిల్వబంచినచుగౌరవముల్పచించిపారల | న్ననుగొనిపలెకభూ
 విధుడవంతగుఁడోన్నతులారమీరలుల | డినిఫలమేమియొక్కటిఁజుటెంపుడుమాక
 నవారలత్తటికా॥ సీ॥ తరగశాస్త్రములందుదత్కల్పనల్లయందు భాషింపగను
 మహాభావ్యమందు | శబ్దశాస్త్రములందుసకలతత్వములందుశ్రుత్యంతములయెం
 దుశ్రుతులయందు | తత్వదక్రమజటాంతములనారోహావరోహములబురాణరూ
 ఢియందు | స్మృతివిషయశ్శుభజెలగుమంత్రగ్రంథములయందుతరగశాస్త్రము
 లమఱియు | ఘనలమైవాదములబ్రసంగములుచేసి | గెలిచియున్నట్టిమమప్ర
 సంగించిమవడు | గెలుచుమాకంటివారలేకలనుగలరు | రాజ్యరఘుపతిమదనా
 భిరామన్యపతి॥ చ॥ అనుటనివారికిట్లనియెనాత్మమదంబునభూమిపాఁగఁడో | ఘ
 పమతులారమీరలిటఁగౌశలమేర్పడఁగావ్యరాటకా | భినయకవిత్వచాతురివాపెం
 పభిలంబుఁగనంగఁజేయఁడి | మనసిజరాజపుత్రికినిమద్వరపుత్రికిమంబుగాత్రికికా॥

వ॥ అనినవినియార్యవర్కులారాజవర్కునకిట్లనిరి॥ క॥ మేమురసజ్జలమధిపా॥ కా
మయ్యరసజ్జలనంగగవివరులేగా॥ దామాకుంగవిత్వము లే॥ దీమహాఛాందసుల
బొందునేయదితలంపట॥ వ॥ అదియెట్లంలేని॥ సీ॥ శబ్దాపశబ్దచిచారియైః ట్టివ్యాక
రణజ్జలనకునింగాదలంచు॥ యుక్తివాదములచేసోప్పారుతాల్లికుభాతంగా
బుద్ధి నేర్పడదలంచు॥ నెఱింగినిరాదరవృత్తిమీమాంసకుంగదియంగవండునింగా
దలంచు॥ సోపివైవికనిష్ఠనుండునధ్యాపకుంగనవిదూగస్థునింగాదలంచు॥ వివిధ
ముగనిట్లులధిపకవిత్వకన్య॥ కావ్యచాటకలసదలంకారభావ॥ నవరసాభిజ్ఞుచుది
నిజనాయకునింగ॥ దలచివరియించుదనుడానెలలభమించి॥ వ॥ అనిపలికినవి
బుధేంద్రులకురాజమహేంద్రుంకిట్లనియె॥ క॥ వరచాటకకావ్యజ్ఞుండు॥ సర
సుండలంకారవేదిభందోనిభజుం॥ డురుసాహిత్యకళానిధి॥ యరయంగనెవ్వం
డుపచింపుడతనింబెలియట॥ గీ॥ అనినమల్లుణబిల్లుణులనంగగపులు॥ సరసులి
గుపురలంకారసహతులండు॥ బిల్లుణుండనువాండుగంభిరుండధిక॥ తముండుక
విరాజనంగస్తోత్రములుపడసె॥

—* బిల్లుణకవినివర్ణించుట. *—

శా॥ ఆవాచాలతయాకపిత్వసరసంబాప్రౌఢియారూఢియా॥ భావం
బాపదశబ్దగౌరవములాపాండిత్యమాశాస్త్రబో॥ ధావిర్భావకమాసుధారస
వచోవ్యాపారమాప్రజ్ఞయిం॥ దేవిద్వద్బలభేదికై నంగలడయెంచేనింజింతింపం
గట॥ సీ॥ ధరణివస్త్రములలోధవశాంబరముమేలుబుతువులలోసుమాన్విత
ముమేలు॥ సుచుములలోశరచ్చాభింబ్లికమేలుచిలుకాండ్రలోరతివిభుండుమేలు॥
ఘనసౌరభములలోంగస్తూరియనుమేలుకలమస్త్రములంగార్ముకంబుమేలు॥ త
సరుకాకుగలలోనందరగవాక్యముమేలుసారసముఖులలోశ్యామమేలు॥ పరగుప
దవులలోవిష్ణుపదవిమేలు॥ మహితగీతులలోబంచమలయమేలు॥ కవులలోనెల్ల
బిల్లుణకవియమేలు॥ ౬౦॥ చ॥ మృగములలోనసింహమవసింద్రులలోరఘురా
మమూతిప॥ న్మృగములలోనశేషుండువనమ్ములలోపలనందనమ్మదే॥ వగణము
లోనశంకరుండువాధుణలలోనబయోబ్ధియెట్లనో॥ మిగులంగవింద్రసంతతినిమే
టియబిల్లుణుండెట్లుచూచినట॥ వ॥ అనినవినివారలబహుకరించియథాస్తానం
బులకనిచిమంత్రవరునితోనిట్లనియె॥

—* రాజుబిల్లుణకవినిబిలుపించుట. *—

ఉ॥ ఆకవిరాజరాజమణినాదరమొప్పంగబిల్వంబంపుమా॥ యాకవితా
చమత్కృతివిహారముంజూతమునుతుకూమారిక॥ స్తోత్రముగాంగవిత్వవిధింజొప్ప
డంజేయుదనించుంబల్కంగా॥ నాకడమంత్రసజ్జనులనంచినవారటుంబోయియ

చృటఃసీ॥ ఒకచెంతవేదాంతమూహించిప్రకటించునొకయోరమణిసారమొ
గివచించు | నొకచోటవరనాటకకలాపమరచించునొకచక్కఱునఘోరకోక్తి
జెలుపు| నొకయోరశృంగారయుతకావ్యములఁజూపునొకసీమనురుసామమూ
నిపలుకు| నొకదండస్వరమండలకలగానముఁజేర్చునొకక్రేవబహుభాషయుక్తి
నెఱపు| నొక్కతలమునమీమాంసమొక్కదారి | వ్యాకరణపాఠమొకదెసనల
ఘులక్షు| ణాద్యలంకారములఁగోరుకలమరనొసఁగు| నట్టిబిల్లుఁబుఁగాంచిరిహ
వఁమొదవ॥ వ॥ కాంచిదండపణామంబులాచరించిదీవనలగైకొనిసముచితా
సృనంబులఁగూర్చుండకవితాజశేఖరుని ద్వేషించి॥ శా॥ జేవాబిల్లుఁబండితేంద్ర
వినుషధికనాతకల్పదుమో| ద్భృష్టచావదనాభిరామనృపుఁడత్యంతానుర
క్తిఁబ్రతీ॥ తొవాంభకమిముఁడోడఁజెప్పునుచునాజ్ఞాపించెవిచ్చేయుండే॥ యీ
వేశంబనియించుఁబల్కఁబలికెకహేలాగతెకవారితోక॥ ఉ॥ ఏమిప్రయోజనం
బుచును నేటికేఁబిల్వఁగమిమ్ముఁబంచెనా॥ భూమివిభుండుదాత్తమతిభూతిగుణో
న్నతులారత్రేల్పుండే | మేమటకేగుడెంచెదముమీరనసేమిప్రయోజనంబొమా॥
కేమియెఱుంగవచ్చుమహానీయులు పూజ్యులుగా రెపండితుల్॥

—॥ బిల్లుఁబుండు రాజసభకువెడలివచ్చుట. ॥—

వ॥ అనిపల్కినప్రమోదాయమానాంతరంగుండైకవిపుంగవుండమితశి
వ్యసంఘంబుగోలువరాజమాగఁంబునవచ్చునెడ॥ ఉ॥ ఆముఖసత్కళావిభవ
మాకనుబొమ్మలయందమావయో | ధామవిలాసమానయనతామరసాతివిశా
లదీఘకరే॥ ఖామసీతశ్రుతిద్వయవికస్వరకుండలదీప్తగండపా॥ శ్రీహధురస్థిత
ప్రభలులేమలుసూచిరుదఁచితోన్నకె॥ గీ॥ చూచితలయూచితత్తనూరోచి
కాచి॥ తీయసీనుకాత్మమెచ్చియెంతేకసూన॥ బాణబాణవిభిన్నసంభ్రాంతచి
త్త॥ లగుచునేకాంతమునఁగాంతలతెశయమున॥ ౭౦॥ ఉ॥ ఎవ్వఁడువీఁడుచక్క
దనమేవననెన్నఁడుఁజూడమెవ్వఁడో॥ పుష్పిలుకొండొయూధనదుపుత్రుఁడొచం
ద్రుఁడొయాజయంతుఁడో॥ యివ్వనితాశిరోమణులహృద్వనముల్చిగురింపఁజే
యఁగా॥ జవ్వనియేగుడెంచినవసంతుఁడొచూడఁగనాకునావృండుక॥ వ॥ అ
తినాపుష్పిలుకొండనింబలికెదీవజ్ఞాశుగంబెద్దియం॥ చితమామిత్సుశరాసమెద్ది
మఱియంజెంతింపనవ్వారిల॥ త్రేతతత్తచ్చభలాంభనంబులుపలక్షీభూతముల్గా
వెనా॥ మతినూహింపఁగవచ్చెనోహరితగకమానుష్యరూపంబునక॥ సీ॥ రా
కాకళాశోభిరాజబింబమటంచువినుతిసేయఁగఁబోలువీనిమోము॥ ప్రత్యూష
వికసితాజ్ఞాతపత్రములంచువీక్షింపఁదగువీనివీక్షణములు॥ శ్రీకుమారునిహేమ
సింహాసనంబంచువెననెన్నఁగనగువీనియరుము॥ ప్రోన్నమితస్ఫుటోద్యుకాహి

పరియోజనంబులకడ మృత్యువు వీనిబాహుయోగము తుంటవిలాగఁడు ముక్కలకం
టిమంటు నంటినను నెడిమనుతమ్మికంటికరుణ మగుడఁబుడమికిదిగి మెనోతగన
తందు సకలకాకున్నఁగలదెయ్యవక్కఁదనము నీ ఈవురునోత్తము నెదవ
సించినన్మద్యకరభాగ్యమేమందుకమలనమన యిచతురాస్యోక్తి నెలమిఁ గాంచి
నశాభవాణిప్రౌఢిమఁజెప్పవన మెతరుణి । యీమేటిసర్వజ్ఞు నెనసియుండినసతి
భూతియింతతనఁబొసగదబల । యీధామసిధిఁగూడియి పొందునుచ్చాయప
వవియెఁతనిచూతుఁబద్మగంధి నివేదియివనితానవమనసిజాతుఁ । గూడిక్రీడం
చుతరుణులకోయలఁతెల్ల సఫలమగువీనిసంగతినయిపనట్టి వెలదిజన్మంబుధామ
ణ్యోభయకాదే వ ॥ అనియిట్లు వివేకలవుచుండబిల్లులు దునిజాననసుధాకర
ప్రభాజాలమ్ము కుండతత్యజవవిలాకనసందోహమ్ములు చకోరికాబృందమ్ము
లుగాఁగఁగి త్రేణిబుచాద్దువమందగ మనంబునవచ్చివిద్యజ్ఞనయం శ్రువురోహితా
మాత్యభ్యోగకంబుతోడగురాజేంద్రునివలనఁ బ్రత్యక్షతానాభి వందనంబు
లుగైకొనినమంచితాననంబుననధివసించి యాశీర్వాదపూర్వకంబుగా వేదజ
హంతాదిశాస్త్రంబులుపన్యసించిఫలసహితంబుగామంత్రాక్షతలొసంగి వాటి
యొక క॥ కపితాప్రసంగ మంతయు । నవిరళముగఁగొంతచేసియన్యటచిద్వ
త్కవినరులజేతమెచ్చులు నవనీపతిహావక మునివను నెనువేడక క ॥ గురు
కవిభాషితయంతమై సురరాజసభాస్థలంబుచూడీకొనిదమ్ము । వరునిసభాస్థలి
విబుధా కరిమైవరమై మోదకరమైయొప్పెక అప్పుడు గీ॥ రాజరాజైన
మదనాభిరామఁడలరి తనదుకంతస్థనారాళిఁదగనొసంగి వాటియుమణి నచి
రాంబరంబునధూప నావళులొసంగివిడిదికిననిపెఁగవిని వ॥ అందుమితజ
నపరివృకుండైభూవరుండుమంత్రవరుసతో నట్లనియె చ ॥ మరుఁడుతనూవిలా
పమునంబుతరోక్తినిశేషయుక్తిచా తునిమగురుండు సత్కలఁదోయజవైరి
తలంపవలెవా మనసేక్షణులగనివమారశరాహతిఁగ్రాగుచుండురీ వరక
వియొద్ద నుత్సుకమవించితవిద్యలభించుటెట్లకో ౮౦॥ గీ॥ వినుముజగతికివరక
ల్పవృక్షమితఁడు । వీనిలావణ్యమనియెడునిదులగుత్తి । దనరుతార్యువతులచి
త్తంబుల నెడి మధుపములఁదచితిగురుసమ్మతిదలిర్చు నీ॥ వీనిమనోహరానూ
నభావముగాంచిమే నెఱుంగఁబోవసూనశరఁడు । వీనిభాసురకళాపర్వార్థం
గనుఁగొనిమిన్నందు నెన్నదుతిమివిధుండు । వీనిసౌందర్యాతివిభవంబుఁబోకించి
యనిమివగతంబుయహరిసునిండు వినిసౌభాగ్యశోభితవృత్తిఁగనియు తరాశ
జెలంకుతే సూనుఁ డొరవినిచీతైనయతఁడుఁగలఁడె । వసుధవీక్షింపదేవ
తావనితలైనఁ దొడరియూర్చునుగతఁజెందుదురుమనుష్య । కాంతలననెంత

యీశ్వరగోచరమంతః అనిగీ॥ ఈవిధమునబట్టి నపతి । కాశీధుధేంద్రుడును
మంత్రయనియోగ్యపవ । ర్యావిద్యాభ్యాసముచేలి । కేవిధమునఁబట్టుబడుఁగవీం
ద్రుఁడులేమిట ॥ క ॥ ఇతఁడువినాగానెవఁడీ । తేతతలమునఁగవివరుండు సెవు
మాయనినక । మతమంతఁడయీవిధమున । కతిచతురోపాయమొకటిరహిత్యం
వలపుమా ॥ వ॥ అనినృపాలుండువలీనవంతియిట్లనియె ॥ క ॥ దేవరవారికిఁ
జేరియని । దీవిశ్వమునందుఁగలదెయిపుడటులైనక । నేవచియించెదవినుమీ ।
దేవభవతగరుణచేతఁజేరినినయంతక ॥ మ॥ ఒకచిత్రవ్రతమున్నదిర్వరకురా
జోత్తంసగీర్థంబుగా । సకలరాకాకృత్యైవననీతనయజాత్యంధునిలోకింపదా । సు
కవీంద్రుండునఁగుష్టుగాత్రినెవుడుంబాడకమడింగోరడం । దుకునేమోవచి
యించుటేవేటిఁగియుండున్నున్నదతార్థముక ॥ అనివఱియుఁజేరియె ॥ వ॥
కవిరాజాగ్రణిభట్టుగడ్డచుచునీకంజాక్షికింజెప్పియా । కవికికమీసుతకష్టముగా
త్రయనివేడగఁజేర్చియవ్వారికిక । భువినన్యోన్యవిలోకనక్రియలునేర్చుకమీఱు
గాకుండున్నట్లువిచారించెదనొక్కయు కివినుఁడిట్లుకరాజదేవషణభా ॥ క॥ ఇ
రువురకునమమనొకతెఱుక । దిగముగఁగట్టిఁచిచదువుదృఢతరవఱిచో । పుర
ణుఁగవనకన్యకనే । మరకనుజదివితమయ్యమనుజాధీశా ॥ వ॥ అనినవినిసంతో
షితస్వాంతుండైభూకాంతుండు ॥ క॥ ఓమంత్రయెంతవాడవు । నీమహిమనుతిం
పదర్శమెసిర్మలగునీ । వేమంటివేమిచెప్పితి । నామాటలయట్లనేతమదిమేలుగ
దా ॥ అనిముఠకిపురంబుఁబ్రవేశించి ॥ వ॥ జలరుహపాణివారిధరచారుమనో
హరవేణిఁగాంచనో । జ్వలరుచిగాత్రనీలజలజాతదళాయతనేత్రనంతిక । స్తల
మనసున్నదానిసుమసాయకుమానిసిబోలునాత్మజక । నెలకొనికాంచినముద్దుఁ
గోసి నమ్మిందలిర్వఁగఁదండయిట్లనుక ॥ ౯౦॥

— } రాజుతనకొమార్తెతోబిల్వముఁ
} డంధుఁడనిచెప్పట. } —

క॥ నాగర్భజలధిరత్నము । నీగారాబంబుఁబూడనికెప్పుడునే । రాగం
బునసాహిత్యము । బాగుగఁజెప్పింతునచ్చుపొధిచుమెఱయెక ॥ క॥ సంగీతవా
రిధికిసా । రంగధ్వజదేఖవగుచురాజితకవితా । సంగతిలేకఁజెలంగుట । భంగం
బుగదాతలంపభావములోనక ॥ క॥ సంగీతవిద్యకలమిక । సంగతిసాహిత్యవి
ద్యసరిగారెండుక । మంగళవతికలిగినయా । సంగతెఱెప్పంగదరమెసంగీతసాధి
క॥ మనఃపట్టణమునవిద్యా । భిన్నయజ్ఞుఁడుగలఁడాకండుబిల్వసంజ్ఞం । డనఁగవి
జాత్యంధుండా । తనిజేంగటఁబదువవలయుఁదత్పరమితమై । అనినవినిగీ॥ అ
య్యనెను చూడరాకసియొడ్డును । జదువుకెల్ల నెటులఁజదువుకొందు । సంధకాన

నంబుకాలోకనముసేయి | ననిమహావ్రతంబుతనకుంగలదు | క || అంధకునిచాం
 నురోగిని | బాంధవదూషకునివండుచాపాత్మునిదు | గ్రంథయుతుంగుమ్మవా
 నీవ | సూధరదర్శింపరాదుశుభదుణచరితా | వ || అనినంగుమారికారత్నంబున
 కుజవకుడిట్లనియె | క || పట్టియూరగంనురె | యెట్టయిననువిద్యనేర్చు పెంతో
 బాగో | గట్టిగమీయరువురకుచు | గట్టిచెవర గాండపటముంగన రాకుండక | వ ||
 అనియొడంబుచిమలువాడు సమయోచితకృత్యంబులుదీర్చికనకమణిమయభూష
 ణాంబరభూషితుండై - కత్నాంతరంబులుగడచి - యెడనెడంబుడమిజేజేలదీవ
 నలుంగైకొనుదు - బహుదీననివసితదేశాధీశులమనువులుసముచితజనులవలనని
 నుచుగొందలుసుందరులు మందరచారులై కైవారంములుసేయి గొందరుకం
 జాతపాణులుమంజులగతివిజామరలువీర గొందరుకీరవాణులుచేరిపరాకులు
 గావింప - నొక్కకర్పూరగంధికపురంపుబాగాలాప్పుమిగులనందియ్య - నంది
 యలుమోయనొక్కమందయానయందంబుగా చందనాదులూనంగసంగతినూ
 డిగంపుచెలులిట్లు సముచితప్రకారంబునగొలిచిరావందగమనంబుసవచ్చివచ్చి
 రాజితకమలాకరంబుచందంబున నలిదంబగురాజ్యలక్ష్మీలక్ష్మీతంబైన యాస్థాన
 మంటపంబుజొచ్చి - సమంచితకాంచనాంబుజమధ్యంబుననధివసించురాజహం
 సంబుసొంపునగంబననసింహాసనంబున - మదనాభిరామరాజహంసంబు - వి
 బుధగణపరివృతుండై మహేంద్రుండగుచు - సదానక్షత్రసమన్వితుండై కవల
 యాధీశుండగుచు - మహాభోగిపరివేష్టితుండై భూభృద్వలంబుండగుచు - రా
 జరాజకుమారసేవితుండై రాజశేఖరుండగుచు - సముచితభాషాసమన్వితుం
 డైవతురాననుండగుచు - సుమనఃప్రసన్నుడై ప్రహరీక్షముండగుచు - నభం
 గులైనవాహినీశులును - నవ్యుజ్జనబాధకులైనసుమనోవల్లభులును - నవనశా
 లులయినప్రచేతనులును - ననంతకులైనసమవర్తులును - నసుగ్రసహితులైనధ
 నాధిపతులును - నచంచలులైనమహాబలులునుగొలువగొలుపుండి - మంత్రి
 వరునితోనిట్లనియె | గీ | ఓవసతకగూపమహావసంతు | డగుకళానిధివిలిపించు
 మాకళానిధి | వాసిముఖికోప్పంబలికితివాసిమీట | వనంగవికిపించెంగవివరునన
 ఘమతిని | ౧౦౦ || క || వచ్చినకవివరుంగమగొని | విచ్చేయుచుటంచునుచిత
 విధులనరేంద్రుం | డచ్చపడసలిపికొన్నియు | ముచ్చటలుంగడిపికుతుకమునని
 ట్లనియె | ౧౦౧ || ఓకవిగొజచంద్రవినుముక్కటిసెప్పెదమతుగమారిక | స్తోక
 కళానిధేషములుచొప్పుడడెప్పుదులత్తులకుణ | శ్లోకకవిత్వరూఢికవిలాకము
 సన్నుతసేయదెల్పుమా | మాకుగురూత్తయందవయచత్కృతసత్కృతిగాం
 చివేనుక |

—శ్లో॥ రాజునిల్ల ణునితోడనకొమా రైకవృరోగిణియనిచెప్పట. —

గీ॥ అయిననొక్కటికలదుమదాత్మజాత । కష్టరోగంబుననుగొంతకొ
దవయయ్యె । వినయమందుమనీషావివేకమందు । గానమందుఁబ్రవీణవిజ్ఞాన
హృదయ॥ అనివఁగపిశేఖరుండెట్లనియెఁ క॥ ఓహహాబాగాయెఁగదా । యూ
హింపఁగనెట్లుఁజెప్పనోపుదువిద్యా । పూహంబుకుష్టుకాత్రని । నాహవీక్షిం
పరాదుహారివంశమణిఁ క॥ వ్రతమొకటికలదుమాకిల । శుభిహీనునిఁగవృరో
గిఁజూడనటంచుక । మతిసంశయింపనేటికి । ధృతిమతిచమఁబంపుమయ్యధీరవి
చారా॥ అనినవినిరాశేంద్రుండెట్లనియెఁ క॥ దానికీనొక్కటిచెప్పెదఁ । గాని
యెడకనమమపటముఁగట్టించెదన । వ్యానముఁగైకొనివిద్యా । చానముసే
యంగవలయుదాతీణ్యనిధిఁ ఉ॥ అందుకునిల్ల ణుండువినయంబునయంబుమనం
బునొందరా । శేంద్రునిఁజూచిపలెకవసుధేశ్వరమీమనశెట్లయండఁగా । నిం
దులకేమియందుభవదీయవచోగతిమీఱరాదుమే । లొందఁగదోచినట్లసతికొ
ప్పుగఁజెప్పెదవిద్యనేర్పునకొ వ॥ అనినవినిస్రగ్గంధకుసుమతాంబూలాదిప్రదా
నంబులనాతుష్టుఁగావించిపుచ్చి దరహాసితవదనుఁజైయిష్టసఖునితోనిట్లనియెఁ
గీ॥ నీయుపాయముబాగాయెనీతివేది । వనుచుభూషించితత్త్వ ణంబుననమిత్త ।
కోవిదులఁబిల్వఁబంచీయకుకవలయేళుఁ । డనియెచుభలగ్నమీక్షింపుఁడనుచుఁ
బ్రీతిఁ వ॥ ఇట్లుముహూర్తనిర్ణయంబుఁజేసిగృహకారులరావించివివిధవిచిత్రం
బులుగావిద్యాకాలరచియింపఁజేసిఁ

౧౧౮

—* (విద్యారంభము.) *

గీ॥ అపుడుమదనాభిరామనృపాగ్రగణ్యుఁడతులమైనట్టిశుభదీనమం
మందుహేతుల । బాంధవులమంత్రహితులనఁబండితులను । గవులరావించిబి
ల్లుణకవినిఁబిలిచిఁ క॥ తనకూర్చితనయనధిపతి । తనరఁగరావింపవెంటఁదవిలి
సదాళుల్ । గనీయామోదముననురా । సనయంబునవచ్చిపటమఁచాటుననిలిచెకొ
వ॥ అప్పుడుపురోహితులుపుణ్యోహవాచనంబులాచరించియున్నతదనంతరంబఁ
గీ॥ మొదలవిఘ్నేశ్వరునివాణిబూఁజచేసి । బాలరాజుయణముననుపద్యమొక
టి । యర్థయుక్తతనారంభవర్ధిఁగఱపి- । ప్రేమఁజెప్పంగదొడఁగెనానిల్ల ణం
డుఁ వ॥ అప్పుడప్పుడమిఠేఁడునవస్తవిద్బుజ్జనభూసునిదిబాంధవులకభోజనం
బులుగావించి - మణిమయభూషణవస్త్రమాఝానులేపనతాంబూలాదికృత్యం
బులంబరితృప్తులంజేసిమఱియునుఁ మ॥ జననాథాగ్రణిపుత్రికింగపికినిష్టంబొప్పు
గానిత్యభో । జనతాంబూలములంచితాంబరములున్మయ్యాననస్రక్కులేపనము
ల్తగుకవగాకయుండనమరింపకబిల్లు ణుండవ్యధూమణికింగావ్యములాదిసేసి

రసాలవిశాలపల్లవో | జ్వలంతీకనాదసంచలితచారువియుక్తజనానుభోలమైచ ||
 అమృతమనవేళజలజాయతనేత్రులుక్రీడనల్పుచో | గౌలకులపజ్జఞ్జేరినవ
 కోమలకాంచనపుష్పజాలముల్ | హాలహతికక్షగపింపంగసదాశులుసీయని
 రోసిమేగెధూ | తలమువంగాంచనాపహృతిదల్పురుగానుమనఃప్రవర్తనుల్ ||
 చ || చేలగువసంతధూరమణశేఖరుడోలిమహావనిస్థలిం | గలయంగనేలిపైక
 మెనగందగంగైకొనిమ్మదండెట్లుచో | వలనుగహేమరాశిమధుపాయికేబాప
 చవైరిజాతులక | మలగుహరించుమితనసుమంతునిగానొనరించెనాధ్యు
 డై | మౌకమలామోదమునంఘటించిశుకవాక్యబద్ధినాలించియా | సుమనః
 కాండములెల్లబోధమండగనకజోభిల్లంగజేసిని | త్యమహాధూళిబలాశభేద
 నకళావ్యాపారయైకూధవుం | దుమహింగౌరవజాతినేపడచియుండుకన
 ద్విజుల్మేచ్ఛంగ || చ || మనసిజచోరకుండుతరిమాటునప్రమాజిగురాశుబాకుచే
 కొనిమోయిడాచివేగడమింగొల్పిశశిబయిగాపువెట్టితా | నెనయంగధైర్యభిత్తి
 బేకలించిసమీరపుమచ్చుజల్లిచ | య్యనహరియించిమించెట్రుమదాంచితమానధ
 నంబులెంతయు || చ || మరుడనుసోమయాజివనమధ్యమునందద్విజాళిమంత్ర
 ముల్ | కరముబరింపంగాశిభిప్రకాశిలగాంచిమరుద్గణంబులక | వరుసభజించిరా
 జునకనార్యశుభోన్నతజెందజేసెనా | పరమమతికవియుక్తపశుబంధముమా
 ధవుంబ్రీతిసేయుచు || సీ || మాకందములనీడమాకందములుచూడజేకొమ్మయో
 కొమ్మచిగురుగొమ్మ | గోరంటడాయవేగోరంటరాయవేయిచాయయేచా
 యంపివుజేయ | తలకంబుమానినీతిలకంబుబూనినీచెయ్యననియ్యనచేలగు
 నాన | పున్నాగములక్రిందబున్నాగములజెందనాసౌంపురతిపెంపునందగింపు |
 నిట్లుపమదలుసఖులతోనెనసిమనసి | జాతదీప్తితహృదయత్రైసంతసమున | స
 రసవనకేళికామసూత్యవములలర | వేలయుదుందురుమధుమాసవేళలందు ||
 సీ || ఘనరసాలంబుగైకొనియెగోకిలవాణిపదరిపోబోకువేపల్లవోష్టి | యను
 పమసరసిదానాగెజక్రస్తనిమేలనికటియకేమిననేత్రి | చిగురించుబలుకొమ్మ
 జెండగుంజరయానచేరజూడకవెరంభోరుయుగళి | కదళికాతరువండెంగ
 ర్పారవరగంధికూడకేలికుచవక్షోజకుంభ | యనుచునొకబోటియదలింపనతి
 వగొనక | రామలారచంద్రాస్యలారహరిమధ్య | లారసురభిళనిశ్వాసలార
 పలుకు | మానుతపియింనుదిగులాందుమాయుననియు || సీ || బింబోష్టిచిలుక
 లబిలిచిముద్దాడంగసాంకవగంధిమెచ్చకనుగదిరె | జలరుహచరణహంసలగా
 రవింపంగఘనవేణిరోప్పుచుండకునొత్తె | గుసుమాంగియళులజేకొనితేనెలి
 య్యంగగాంచననాసతప్పించితరమే | గిసలయపాణికోకిలములబలికిపరా

మాభిరామయూరకయననిపెం బలుకులనుయానములముంగురులనుగీత ము
 లనులేదోటనరయుచువేలదులిట్లు మరుసిబలములంగొందలుమరులుంగొలుపం
 గొంకొవిజూచినిరసింతురందమలర మఱియును సీ॥ కలికిచిల్కలకొలిక ఘలము
 లంగొంకొవేకోకిలవాణిచిగుళ్లు చేవె । చీటుగానలివేణి తేయిత్ కూర్ప శేషావన
 చరిత్రపుష్పములు చేవె । కలహంసగమనమేజలములానించవేచంద్రాణినసుధా
 రసంబుచేవె । పాటలాధరివేగవీటిఘటింపవేధగోష్ఠపమాంగిదీపంబుచేవె
 యనుచుదమహానంజెలులుసయ్యాటములను । సరసవనకేళికామశ్శాత్సవము
 మెఱసియనముతగదేస్త్రంబూజింతురందమలర । సారమధువేళంగాసారతీరము
 నుగ్గిపకటితాగమవాసనాప్రథితమలయ । విషలకాసారగౌరవవిభవమంది
 లలితమైవసంతకాలమునంగాన । నములుచెలువొందునాకాననములకరణము॥
 సకియాకొమ్మలుపల్లవావళులతోసయ్యాటముల్సల్పహా ! వికుచంబుల్ఫలసంగ
 తిన్ వెలయనాలిలాగతున్ గంటివే । సకియాకొమ్మలుపల్లవావళులతోసయ్యాట
 ముల్సల్పహా ! వికుచంబుల్ఫలసంగతిన్ వెలయనాటల్ చిత్రంబెయూహింపంగకో
 డే ॥ రాగముతోసదాశితనరంబోదిసేయంగనీలతాంగిపు । న్నాగముంగొగలిం
 చినుమనస్థితినున్నదిచూచుమన్నహా । రాగముతోసదాశితనరంబోదిసేయం
 గనీలతాంగిపు । న్నాగముంగొగలించినుమనస్థితినుండుటచిత్రమేచెలిసీ॥చి
 గురాకులవియేలంజీత్వేదరేవనప్రియచయాశాప్తిహారింపరాదు । బిసకాండము
 లయేలవిరిచెదరేహంసజీవనశ్చేదంబుజేయరాదు । షకరందములనేలమాటెద
 రేసదాశినిరాకరణవృత్తిబెనుపరాదు । కువలయంబులనేలగూత్వేదరేద్విజరా
 జసంప్రీతినార్పంగరాద । టంచుంగొండలుసుందకులందమలర । వనులసరసు
 లంగ్రీడించుచునుదినంబు । సరసనాకృద్భిజూపుచుజతురలగుచు । వేలయు
 చుందురుమధుచూసలలుదు॥ వ॥ మఱియునవ్వసంతసమయంబునంగాంతలిం
 తింతనరానిసంతసంబులసంతతంతన్యమానతరుసంతాననితాంతకాంతంబుల
 గులతాంతంబులనిరంతరపరిమళవంతంబులగుటబంతులుంగొనులేటలరంతుల
 కునలంతంగొనుచింతలనత్యంతసుమరసదంతురాంతరంబులగుకనకవనాంతరం
 బులకరిగితదనంతరంబులవంతులుమీఱసేమంతులుగోయుచుంబూబంతులుగట్టు
 చునెంతయువింతలగుకంతునిచికిలికుంతంబులనమంతుకెక్కిన శశికాంతరుచుల
 నింతంగొనుదొంతరలగుకలికాసంతతులకాంతమంతంబుతైప్రాంతంబులనలరు
 వాసంతికాదంతనిశాంతంబుమంతసంబులుమెఱయెరతికాంతవిజయోదంతంబుల
 నుపంతంబులాడుచుగొంతదడవుతోడియింతులగికురింపుచునిగనిగనిపగడములవ
 గడగడనొగరుతోగరుపొగరుచిగురులంగోరక నగములకెగరుపగంగొనుమగ

కోయిలలతెగతెగలగునేగుతెగయనగపడకబుగులుబుగులుగొనిమొగములసొగ
 సుచిటునగవలదగవగునేయనుచుదగులమిగులనొగిలిసగమగుచుబులుగులకుసరి
 గనుపడ మగుడిసరిగపనిజిబుగుసగరపురయికలుబిగిబగులనిగుడిపొంకంబులగు
 బిచ్చపుచున్నుల నేలవంకలనింకకవెడలునకల కలోహితాంకురంబులగుసగమచ్చిత
 సంకుమగకట్టుమపంకంబులుజారపంకజరసంబులుదొలజ్ఞుకొలంకులతేనియవం
 కలనిరువడకలునలంకరించుల కెలగుకంకేళివనాంగణవిటంకంబులమీనాంక ధను
 వ్వంకారశంకాకరంబులైసుంకెడలినగొరవంకపల్లులకుంగొంకుచు జంకెలజింకె
 లువైచుదంకెనచూపులకలంకరత్నాంకితతాట కరుచులలం కెలుంగొనుకంకరీజ
 నసంఘాతంబులవంకలందలంకకసిల్పుచునందండయరవిందగంధతుందిలమందా
 నిలసందోహంబులుకందళితకుందచందనమందాగబృందాన్వితంబులై కురువీంద
 మణిసందీపితంబులగుకెందలిరుకావించువులనొందిమకరందబిందుబృందంబుల
 పొందునంజిందునందంపుకురువిందపందిరులయందునానందించునిందిందరసందో
 హంబులుసడడిరేచిగ్రందుకొనజెందంబులుకొందలపడనిందిర కుమందిరంబుల
 గుకెందమ్మలకుండాపులపందెమ్మలుజరుచుచునందటుపిరుండులడిందగొందటు
 ముందరనరిగియుందీవరమిశ్నిశ్నిద ముఖరితాళిందమ్మలగు కందర్పవిజయనూ
 కందమ్మలక్రిందపిరుండులుచలింపనందియలుమొలయె గుండనంపుసందిబొంది
 యలుచ్చందోయినారయం జిందులుద్రొక్కుచుగండుక కేళింజేలుచునెట్లువిహ
 రింపుచుండ, ఫలపరిపాకసౌభాగ్యసంపన్నశుకసంభాషణంబైభాగవతంబుకర
 ణ - వసుమతీజాతాభిరామంబై రామాయణంబుపగిది - యారూఢహరికుమా
 రబాణాసనంబై భారతంబువైఖరి - నామోదిత సుమనోవికాసంబైయిం
 ద్రంగరంబుదాగున - స్నేహధూత గంధవాహంబై ధనంజయ నివాసం
 బుపోలిక - చక్రాంగపాలికాసరస్సురితంబైదండధరునిలయంబుభాతి- శోణో
 పరాగపలాశదీప్తంబై నైర్ముతినీశాంతంబుచందంబున- ననుగతరసవిలసితం
 బైవరుణమందిరంబురీతి - సముదితగంధబంధురంబై పవనునిభవనంబుకైవడి
 విలసితకుందంబై రాజరాజనికేతనంబుచాచ్ఛున - గందళితమహాఫలాభిశోభి
 తంబై కైలాసంబుతీరున- జాతిరహితంబై యభేసబ్రహ్మంబుదెలుపున- నఖిల
 ద్విజసూక్తిగ్రాహ్యంబైమాధవునియంవంబున- శుకముఖవనప్రియచయంబుల
 కునిష్ఠఫలంబులొసంగుచు సకలవిధకుసుమాకరంబైకుసుమాకరంబొప్పుచున్నస
 మయంబున

సూర్యాస్తమయవర్ణన.

సీ॥కరినాథుంబట్టునక్రంబుమైవిడిచినసరసిజాత్యునిశేతిచక్రమనంగ | వరు
 ణదిక్కువతికివాసపుండనురక్తిబంపినకెంపుపూబంతియనంగ | సపరశైలాంత

హర్ష్యాగ్రజాలాంతరార్పితమహాదర్పణబింబమనఁగ । భువనాధిపతినీజపుర
మునబిరుదుగావలనొప్పనెత్తినధ్వజమనఁగఁ । నభ్రనుఁదరిసుగుణరత్నాకరు
నకు । మేలుగలుగంగబలురతనాలుగూర్చి । పట్టితెప్పెడియారతిఁజ్ఞేమనఁగఁ
గమలఘ్నిత్రుఁడుచరమభాగముననొప్పెఁడు॥ ఎనయఁగ సత్పతియంతరీపవజననుం
డేతెంచియేమెంచునో । యనుశంకంగడుభీతచేభరకరుండబింబవేశింఁగెనో । య
ననస్తాలయవాటికింబనియెనుష్టాంశుండుతత్ప్రీడయొ । య్యనందఁజ్ఞేఁగువయంచు
నకుఁవలయంచానందముంజెందఁగఁ ॥ ఉ ॥ పారణదిగ్విధూటినిజవాటికఁజ్ఞే
మనినుండురాగఁదా । భూరిముదంబునంబాదలిభూరిమణిగణభూషణాలికెల్లా
పారెడుపట్టుచీరెమెయినందధరించికుచద్వయంబున । స్థూరిమిఁగుంకుమంబుల
జెనోయనసాంధ్యముదోచెనయ్యెడఁ ॥ క ॥ ఇనుండరిగెననుచుసమయాం । గన
నీలపటంబుఁదాల్చెఁగలయాశలమే । కొనియెడుజారిణికైఁడి । ననఁజీకటిపుడ
మిఁజెలఁగెనతిబహుశంబై ॥ చ ॥ అపరవధూటికామణికిన్దయతిమోహముఁజెం
దిరాజుచా । కకపుశిరిగల్గుమంత్రిఘటికాతతివిచ్చివపూలుగొన్నయం । ద
పుఁగపురంపుపూసలుముదంబునవశ్యముఁగాఁగబంచెనా । యపుడుసరోజ
జాండముననంతటచారులదీరెదారకల్ ॥ చ ॥ మరుండచుధూమిపాలునకుమాప
టివేళలదిక్పరంధ్రులఁ ॥ విరులునులాజలంగలిపివేడుకసేసలుజల్లిరోయనఁ ।
సరవినభః ప్రదేశమనుసౌధమునఁదొనరించుదివ్యసుం । దరతరజప్రపాలికల
చందగెండుకకలుపిక్కటిల్లఁగఁ ॥

చంద్రోదయాభివర్ణనము.

మ । కుముదంబుల్ వికసింపఁగోకములుసంకోచింపఁగామిప్రజాభిమనం
బుల్దలకింపనల్దెసలుఁదెవ్వింజెందిరాణింపన । కకమలంబుల్ మణిశింపవెన్నెల
లువేడకఁమింటసూచింపనం । తమసంబుఁగ సడలింపఁజిత్తినలచిత్తంబుల్విజృం
భింపఁగఁ ॥ చ ॥ తొలిదెసకెంపునొందనయ్యుతోల్భయమండఁబయోధిపొంగఁద ।
మ్ములుముగుడంగఁగల్వలుప్రమోదమునింపఁగవల్చలింపమి । స్వలయఁదమిప్ర
ముంబొలయవెన్నెలపుల్లులఁజేరెమారుండ । గ్గలమయిమీఱఁజందురుండుకాం
తులఁజల్లుచుదోచెనెంతయుఁ ॥ గి ॥ మదనుండిగురాకుతూవులుపదనువెట్టి ।
కళలఁదేరెడుశౌణచక్రంబనంగఁ । దావసీసతకర్ణావతంసమనఁగ । నుదయగి
రిజంద్రమండలంబుదితమయ్యెఁ

యామినీపూర్ణతలకయుద్ధానంబునవిహరించుట.

వ ॥ ఆసమయంబునయామినీపూర్ణతలకయెనగతనదాళితలకయైప్రౌఢు
వోకనిదురరాకలేచినవైసలంజూచిదండనుండునొక్కవేదండయానపైఁగైండ

యిడిమందగమనంబున బృందారకసుందరీసందోహంబునడుమగడు నెడవైనంద
 నననంబునకుందరలుపురందరారవిందవదనచందంబుననందంబై యుద్యానవనస
 మీశ్చ యోద్యోగమై చనిచనియచ్చటనచ్చపుపచ్చరాలమెచ్చగుతినైల వెన్నెలపొ
 డలగోళులకొనజివురుజొంపంబులసొంపొందినమాకందంబులక్రిందకొంససేపువి
 శ్రమింతితదాశ్రితవనితాజనతార్పితఫలకుసుమాద్యుపచారంబుల హవకంబు
 నొందియోగ్యలజనిజవ్వనులబిలుచుచుం నవ్వనిగలయందీరుగుచుమంజుతరకుంజం
 బులరె యునునంబుయంత్రంబులుజూచుచు పాదులుగట్టిబోదులు చేసినవల్లి కావ
 ల్లి కాదాతనవలోకింపుచునింపులు మెఱయసంపెంగలుగోయుచుసొంపుసంపాదిం
 పసాలంబులలోలంబులగుశౌఖాజాలంబులసయ్యాటలంబులనోయ్యనోయ్యనను
 య్యలలూగుచుబాగుమీఱిననికటతటనీతటనివసితసిత తాతలంబునగప్పురగందు
 లతోడనొప్పుగకప్పురంపుతిప్పలమొగమ్ములుగప్పి వెన్నెలకుప్పలాడుచుతప్పినచ
 ప్పటులప్పళింపుచునొకరొకరింగికురింపుచునాటలంచాటలంచూడదోటల నిట్లుని
 హరింపుచురగడ||అలివేణిరొమనకామోదంబులుగలయగలజేయుచుగలనా
 దంబులుగొప్పెంపుదలిర్పగలచికవారంబులు| గుంపులుగొనిపలుకుచుగీరంబులు|
 జాలగు తేటలులఝంకారంబులు| నోలిగళారీప్రసంకారంబులు| పరగలగనొప్పె
 డుపాటీరంబులు| మెరయుచునుండెడు మేటీరంబులు| నడరు నెపుడొగుసుమాసా
 రంబులుగలగడువడిచోకు రెకాసారంబులు| గలిగినచోటికిగడతెడితావులు| గలి
 గినజాలునుగపురపుదీవులు| చూడరెయెంతోసొంపైయున్నది| పోడిమింజెప్పకు
 పూర్వమెకన్నది| కంటేతకువగలదాచాటికి| యంతి వెపోదమయావనవాటికి|
 పదవేపోదముపడుగురమిప్పుడు| పదరకపోవలెబలుకాల్చప్పుడు| వినినచెగడిపో
 వేరాయంచలు| పనివడిసేర్పేర్పడగాజంచులు| చాటుజేసుకొనిచన రీయంతులు
 మాటలాడకురెవఱిమీరంతులు| యెక్కడవచ్చిననేమనమీరలు| వెక్కడమాడితి
 వేసఖివారలు| సేయగనన్ననజెలువేసికను| పోయెదనుండవెపొలతిరొనాకును|
 పనియేమున్నదిపలుకేమంచిది| మనలేదానీమాటలసంచిది| తేటగమనమీతేయ
 వంకలు| దాటగదరమేతలపునశంకలు| మానరెచూచినమంచిది వెన్నలకానికాని
 మఱికచిరపుండిన్నెల| తరువులనీడలదాగిరిమూతలు| పరగనాడుదముపడుగురు
 నాతులు| రా రేసనీరవణిసముట్టిత| గోరికమీఱగగొమ్మునుబట్టి| బంతలాడుద
 మువంతులుగట్టుక| శెంతకురమ్మిచెలింజేసట్టుక| పువ్వలుగోయదమిష్వనితావు
 ల| దవ్వాపోదముతనరెడుతావుల | కీమైయేదన్నావిదిగోపువ్వలు| నిమ్మహారా
 లినసేరవెపువ్వలు| గాడిగవెన్నలగాయగఠరువుల| నీడలపొడవెన్నలబీయరువుల|
 నేతెంతమువఱియిందరువేడుక| నాతత కేళులనందలుగూడుక| నాడుచుచాడు

చుననుగతవనమున | వేడుక చేసిరి వేలదులుఘనమున | క॥ అందలసిసొలసిరాజపు |
 రందరకన్యాలలామరమణులు వేడ్క॥ శెందియుపచారములు సే | యందగళయ
 నించెఁడుమక్యతాంచితశయ్యక॥ గీ॥ అట్లుశయనించికూరుకునందియంద | సంతలో
 తేనివివేనాత్మయైకలంగి | తెలిసికనుమూసిక్రమ్మరఁజెలినిఁగాంచి | కాంచినీమూ
 లుచేలులనుగాంచికాంచి॥ గీ॥ మగుడిశయనించిమఱి లేచిమయివిదిర్చి | మృనిందల
 పోసితలపోసిమరునిగాసి | కినిభరింపఁగ లేకనూ ర్చెనయఁజికిర | పల్కన్దేవకయు
 న్ననప్పడతులెల్ల॥ ౩౦॥ క॥ ఇదియేమివింతయిచ్చట | నిదురించెను లేచి లేచి నెఱుమన
 ములఁజూ | డదుమాటలాడ దెంతయు | నిదియేమో తెలియ సేర మేమందమునా॥ వ॥
 అనియిట్లుతమలోఁదామువితర్కించిచుట్టుముట్టి రాపట్టినిట్లుబట్టిచుట్టెవాని
 మొగంబుఁగనుఁగొనియొక్కసఖియిట్లనియె॥ క॥ ఓయమ్మయేమియిదినికియెడమ
 ముఁజూచిపల్క వేమీయభ్రదుక॥ దాయభ్రకారణమేమి | పాయనిదయతోడఁజూ
 చిపల్కముకలికి॥ చ॥ అనవినిచాలఁదెప్పిరిలియాసఖిఁగన్గొనిపల్కెనోసఖి | విను
 మొకవింతయేమనీభువికొవచియిం చెదనైనఁజెప్పెదక॥ వనిజరియింటియిచ్చటికి
 వచ్చి ముదంబునఁబువ్వ సెజ్జెని॥ పునశయనించియుండుతఱిఁబొందుగఁగొరిగిడి
 సంతలోపలక॥ చ॥ ఒకకలఁగంటిఁగంటిఘనునొక్కనిచక్కెరవింటివానిపో | లికఁ
 దనరారువానినమలీమసకాంతులనొప్పువానిసం | వికసితసారసాక్షుచఱివిన్నది
 గన్నదిగానమెవ్వఁడో | సకియిటవచ్చినాసరసజాణతనస్కుననుండెనుండెనక॥
 ఉ॥ నేనునువానిపేరడుగ నేరక మారక రోరకార్దుక | జ్యోనినదంబుసోకితమినది
 చెవుద్పడిచూచుచుండవా | దూనినప్రేమదివ్యఫలమొక్కటియిచ్చియదృశ్యుడ
 య్యెఁజం | ద్రాననచంద్రుడజ్జలధరాంతరమొందినరీతిసంతటక॥ ఉ॥ తత్తరపా
 టుఁజెందిమదితల్లడలంగనుమేలుకొంటినా | చిత్తజనన్నిభాంగుఁడెటఁజెందెనొ
 నన్నిటఁగూరుఁడైనయా | చిత్తజుదారినింబడఁగఁజేసెనికందమిదాళఁజాలనే | ని
 నిత్తఱిఁబల్కవమ్మదయనిందున కేమియొనతు॥ భామినీ | వ॥ అనిసశుకవాణియిట్లు
 నియె॥ ఉ॥ ఈకలమంచిదమ్మమదినిందుకుసంశయమొండకమ్మయా | శ్రీకరగాత్రు
 దర్శనముచేకురువమ్మశుభావహంబును | శ్రీకరమైనపండునుతసిద్ధియునొగదవ
 మ్మమేలుమే | లీకలమాకుసమ్మదముపొచ్చెఁగదమ్మసుధాకరాననా॥ ద॥ అనియి
 ట్లుబలుకుచున్నసమయంబున॥ సీ॥ మలయాగములజారివలయాగములనూరికల
 యాపగలఁజేరిపోలుపుమీఱి | ఘనసారసములాందిఘనసారములఁజెందిమనసాట
 జెలువందితనినిఁబొంది | మల్లికానవహేమవల్లి కాసుచునోమతల్లి కాయతసీమనల్లి
 కగని | కేళికారతిలోలబాలికాసుకపోలపాలికాసమలీలమేలుగాంచి | శారికాకీర
 పరభృతవంచరీక | కలితకలకలనినదసంకలితచలిత | విరహీజనమానసాంభోజవి

ధీయగుచు గలయనేతెంచెనీతలగంధవహుడు అట్టిసమయంబున॥ శా॥ రాక్షాశీత
మయూఖజాలములు మేరవీమీటిమైనొండను॥ దేకాభోజశరాశుగావళులులోఁ
ద్రీప్పారఁదాటిరనై॥ తైకాంచత్పవనంబుమైపయిఁగడక హెచ్చైవిజృంభింప
ము॥ చొక్కంశెందిసహింపఁజాలకతమింగాసిల్లిమూర్చిల్లినకొరం॥ ఇట్లున్నట్లు
నున్ననయ్యాలీనందోహంబులాహాకారంబునొంది॥ ఉ॥ ఇవ్వనికేలవచ్చితిమియిం
దటముగగుమిగూడివచ్చియా॥ ప్రవృత్తతోటనేలసొరఁబూనికొమిప్పుడుపూనియి
చ్చెటం॥ గ్రోవుననేలనిల్చితిమిగొబ్బునఁబోకయటంచుమించుబో॥ డ్లవ్వనజాతీఁ
జునునును సాయనుచుకొమదిసంభ్రమించుచుకొ॥ చ॥ కలగనువారలుంగలరుకల్లి
వయ్యాకలవంటిదెక్కడం॥ గలుగునుగల్గనివిధముగాసేలుచుండెడికాంతలెక్క
డం॥ గలరువధూటలారయిఁకఁగార్యముమీదవచింపరమ్మయా॥ చెలిసిటనుంచఁ
గాఁదగదుచేరువమింటికివేగబాగునకొన॥ అనియిట్లుచితంబుగాశ్లేతోపచారం
బులుసలిపిసేదఁదేసెయీరాజపుత్రిదోడ్కొనిపోయిననాలోన॥

— ❧ — కవితచంద్రంబుచంద్రునిఁబట్టించుట, ❧ —

సీ॥ సాంధ్యశ్యామలెల్ల సలిపియిష్టుడైన యీశ్వరునకునమస్కృతు
లానర్చి । ఘట్టియించితావులఁబోలుపైనచందనమలదిప్రవృత్తులుదాల్చిహారరా
జి । భరియించినలువలుధగియించితాంబూలమునుశేయుచునువచ్చిమోదనుం
ది । శయ్యపైశయనించిన ద్రునివేడుకఁబరికించివీక్షించిభావమలర । నింపుమె
యిబిల్లుఁబండుకర్ణింపఁదొడఁగె । నిదియువిరహాఁబులకుఁజూడఁమదనతాప ।
మోదఁబొడవఁజేయువిత్రనంజెన్నమఱియు । మరునకుబలంబువరచంద్రమండ
లంబు॥ వ॥ అనిమరియునిట్లునియె॥ చ॥ కలువలనిద్రలేపిరతికాంతునిమాండ్యము
వాపిప్రహర । స్థలిఁదిమిరంబునోపిరతిఁజాలనిచాలలనూపిచేవతా । వలికమ్మ
తంబుఁజేపియలవాసవదిక్సతికుండలంబునై । కలువలఁజేనిమండలముకాంతిలుచు
న్నదితూర్పుకొంకపై॥ చ॥ జలఁధిపంకవంచునుహిఁగాయయఁజిన్నములేడిపి
ల్లకం । కళితసురేంద్రనీలమణిధామమటంచువచింతురందటి । కలువలఁజేని
యందుగలకందునుసేననుకొందురాత్రియం । దలవడమింగినట్టితమవంతరసం
స్థమటంచునెంతయుకొ॥ ఉ॥ చందరుండన్న్యగాధిపతిశౌర్యవిజృంభణవృత్తిఁ
బూనిపౌరంజరదిగ్ధరేంద్రకుహారంబుననుండిరుచున్ నెలంగఁగా । మందలకేగు
దెంచుచుఁదవఃకరికుంభముస్వాంశురేఖికా॥ బృందనఖంబులంజదుపవీడినముత్య
ములయ్యెఁదారకత్॥ సీ॥ ఈకళానిధివల్లనేకదాదికుగదికులవారలెల్లనుదె
లిపిఁగనుట । యీవసుఖనివల్లనేకదావిబుధులుకోరికల్దీరంగఁగుదువుఁగనుట ।
యీవసువిధులల్లనేకదాసభ్యులెన్నఁగనిశాచరులెల్లదిగులుగనుట । యీస

త్ర్యభునివల్లనేకదామోదించికువలయంబెచ్చుగాంగూర్చిగనుట । నవరయీ
రాజుమహిమయేమనంగవచ్చుచదమమువారిచియరులసంతతినడంచి । యన్మర
తిడింబిహరిపదమా శ్రయించియుదయగిరిదుర్గమననుండియొప్పుచుండెడు ఈ
యొడయ్యది రాజతగిరిశ్వరమీసితభానుడెన్నదా । ట్రాయణి నేలుశంరుండు
కప్పుగళచ్చవిధావుచుక్కలై । నాయకమూర్తి యాప్రమథనాథులుడకైనచు
క్కలున్బహు । శ్రేయముసంగుస్యప్రరుచిజెందిభజించువియోగపాలగణ్ధర్వసీ॥
ద్విజరాజటంచుభావించుటయేకానిరూఢిగాదోపాకరుండువీడు । సన్మార్గగ్న
తుండంచుజనులుపలుకటెకానిదండిమీతిననిశాటుండువీడు । నమృతకండర్ప
చునాఖ్యమాత్రమేకానిచర్చింపఁగావిషజనుండువీడు । కువలయప్రియుండంచు
గోరిసెప్పుటెకానిపాడిదప్పినచక్రవైరివీడు । తమమువారిండురాజనుక్రమమే
కాని । యేవుమీలుగనాగులనేచువీడు । ననుచుఁగులటలుదూషితురనుచుజ
నుల । త్రోవరావెఱచినోనీవుతోమజారి । కనురలతెరువువోసాగితివరయంగ
సత్పతివదేనిశాటుండవానీకిరవాండంగవిధునామముహరిహరితల్పంగఁజెల్లు
నాకమలారీ । క॥కమలంబునజననంబయి । కమలాసనుండనంగఁబరంగిరకరమతి
చే । దమయింతురేవియోగుల । క్రమముననావిడిచిమలినగర్భుండంచుకొచహరి
కబళింపుటల్హారునకంబకమాటఁదమిద్రయందుండే । జరిలుటనీటఁబుట్టుటనుభా
యలుగాంచుటమేచుబెంచుటల్ । ధరణిధరంచునెక్కుటచుదగ్గుటమిన్నులుమాట్టివ
చ్చుటల్ । గరకరించాంధకోటులనుగాల్పుటనగ్నివిసిద్ధమేశశీ । సీ॥పరిమాయును
రేలపోసుకొనెదవురాతోరంపునీమేనుదొండిహోను । చెలంగిరాపేలచేసెదవురా
ఫేవరపాలనీకండలుపంచుకతిన । యీలమముగాసిమేలవెట్టెవవురాపర్వంబు
లనునిన్నుపాముగరవఁ । గ్రోధించిమమ్మింతవేధించనెలరాకాలారివిసరినిన్నేలఁ
గొట్ట । ననుచుఁబాధులునిందితురందువలన । లలిబవేశింజెనోయికళంకమొక
టి । గాకయుండినశుచిమూర్తిఁగాంచునీకు । మలినతావృత్తగలుగునేజలజవైరి ।
సీ॥పొంచియెంతయుదోడఁబుట్టినదానిల్లుకంపవెట్టినమహాఖలుండువీడు । చలప
ట్టివెసనిశాచరవృత్తినిసదాశీతేజంబులడంచునిందితుండువీడు । కలంగిఘోషింపఁ
గాంగన్నతండ్రనింబట్టిభంగపెట్టినఘోరపాపివీడు । మెఱసియాపయినున్నమి
త్రునివిభవంబుఁజూడఁజాలనినికృష్ణుండువీడు । టంచుభువిలోనవిరహిణులాడుకొ
నఁగ । సిగ్గుదోపకమిన్నందిచెలుపుమీలు । దిరుగుచున్నాడవిపుడింతతెలివిలేక । తా
ళుపన్నెలచీకట్లుధవళకిరణసీ॥ మేరదప్పనివాఁడుమేదినిసీతండ్రనిత్యజీవనవృత్తి
నిదుతల్లి । యిష్టసంపదతెల్లనిచ్చునీతోఁబుట్టునెమ్మిశ్రీగలవాఁడునీదుదావ । వరను
మనోధర్మపరుండునీయల్లుండునిర్మలచిత్తనిధర్మపత్ని । చక్రపాలనకళాశాలినీమి

మ్రుండువిబుధులపాలనీవితరణంబు । తమనువారించునీదుసందర్శనంబు । ని
ఖిలజనులకుమోదంబునీదుమూర్తి । యిట్టిసంపదగలుగునీయట్టిరాజు । కోరిచూ
చినఁగలఁడెయోకువలయేశః ॥ అనియిట్లుబిల్వణుండుజంద్రునింబేర్కొనిబ
హుప్రకారంబులవర్ణించుచున్నయెడః గీ॥ భోజనముసేసికొప్పునఁబహులునురి
మి । ఉండనమలందిదాంబూలమందివేడక । బాలువుగావచ్చియమిసీఫూర్ణ
తిలక । యవనికాభ్యంతరమనశయ్యనువసించెః ॥ ఉ॥ ఆకడనాకవిక్షేతివరాధి
ప్రదేంద్రనీగూర్చి నేర్పునక । వాకొనితద్విశేషములుఁజల్లనసేయఁగనాలకించుచో
దేకుహస్సుయాంబునిధిఁజేలిమనంబలరంగశఁకచేఁ । గోకిలవాణియిట్లుఁయెఁగూ
రిమిఠోఁదనలోననేచనకః ॥ ౬౦ ॥

— ❧ రాజకన్యకకవిరచించుచంద్రవర్ణనవినియాలోచించుట. ❧ —

క॥ తమజనకుండీసతకవి । నమరఁగజాత్యంధుఁడనుచునాదీవచించెం ।
గ్రమమొప్పఁజంద్రవర్ణన । సుమహితముగఁజేయఁదొడఁగబూచినకరణిక ॥
శా॥ అంధుఁడెక్కడచంద్రుఁడెక్కడతదీయంబైనయన్వర్ణనా । బంధంబెక్క
డనిట్టివితగలదేభావింపనెచ్చొటవై । సంధాత్రీంద్రుఁడుమాకునిర్వృత్తునందం
బొప్పనన్యోన్యశ్చ । త్వంధానంబగునంచుఁజేసెనిటులఁజర్చింపవేరున్నదే ॥
అనిమఱియును॥ క॥ ప్రతభంగమయినగానీ । మతిమంతునుదాత్తవేషమానిత
విద్యాన్వితునింగాంచెదఁగన్నలకతులమహూత్సవముగాంగయనిచెలిప్రీతికః ॥

— ❧ కన్యకకవినిజూచిమూర్చిల్లుట. ❧ —

సీ ॥ వినుతవిద్యాజితద్విజరాజుద్విజరాజురుచిరాజిరగుమోమురుచుల
వానిరమణీయవాణిభారతికాంతురతికాంతుఁనతికాంతిఁజెగడుసోయగమువా
ని । నతులితశుచివిభాసారిమిత్రహరిమిత్రువరమైత్రిగల్గువైభవమువాని । క
లితతేజోల్లసతకమలావృఁగమలావృఁగమలాప్తిషేటయుచందములవాని । సకి
యమదినెఁచితమిమించిసంభ్రమించి । చేతులలరించితెఱవంచిచెలుపునించి । పొం
చితిలకించిపులకించిపొలుపుఁగాంచి । కాంచెరోహిణిచంద్రునిఁగాచినట్లుః ॥ క॥
కాంచినయంతనెసలిపుల । కాంచితదంతురితదేహమైనిశితోద్య । త్వంచశరశ
రవిపాటన । సంచలితస్వాంతయైవెనకధృతిదూలకః ॥ గీ ॥ పరనశమనొంది
మూర్త్యానుభావయగుచు । బవనచాలననిపతితవల్లిమాడక । బంకజాయత
లోచనఁబడియెమఱియుఁ । బట్టుదప్పినకనకపుఁబ్రతిమఁబోలిః ॥ ఉ॥ ఆకడబిల్వ
ణాభ్యకవియత్తఱిదామరసారిఁగూర్చియెం । తోకరముప్పతిల్లనినుతుల్పచ
రించుచునుండియంతలోఁ । బ్రాకటబద్ధకాండపటిప్రైరమణీమణిమోముఁటాని
యె । స్తోకమహూనయాక్రిపయిందోచినచంద్రునిఁబోల్చియిట్లునుకః ॥

— విల్లి గుండా కాంతముఖాద్యంగంబులకణికాంచుట. —

సీ || రాకేందుబింబమోరాజీవమోమించుటద్దమోలేక నెమ్మొద్దుమొగ
మొ | వెలునొందుకల్వలోచేపలోమరునినారాచంబులోలేకలోచనములో |
కోక్కుంట్లోవిరిగుత్తులోబంగారుకుండలోలేకవత్సోరుహములో | సోకమని
య్యెనత్తత్రమోనునుపైడితీగయోలేకసతీతీలకమొ | యారయాకళయితావి
యారమణిత | యావిధంబునుయాబెళుకయాకుశలత | యానువృత్తయా
సొంపుయామెలుంగు | యాతళుకునిగ్గుయాచాయయెందుంగలదు || హరిణ
విముక్తశీతాంశుబింబముగానిపురుడింపంగానిదిముఖముగాదు | ఘనసుఖ
ణికాంచనకంభములుగానిచర్చింపనివియురోజములుగావు | పంచశరీముఖ
బాణపద్మబుగానినలువొప్పనివివీక్షణములుగావు | బెలునొందుయవజనశ్శం
ఖలంబులుగానిగురిమీఱనివియుముంగురులుగావు | చాలుమించినమించుటద్దా
లుగాని | గణపిగొననివిగండభాగములుగావు | సోయగంజైనబంధూకసుమ
ముగాని | భావముననెన్నంగానిదిమోవిగాదు || మ|| క్షీతినిట్లుకళశిరేఖనిట్లు
గలువల్లెందమ్మిరేకబ్జముల్ | ల్లతీకల్లుంభములాకసంచిసుకడిన్నల్ రంభలేంగహ
ళుల్ | శతపత్రంబులుభావలీలగొనియాచంద్రాస్యఫాలాత్మని | ద్విపదేహాక
ళుకరాజవాహుమొలిపించెన్నేనంజిత్రంబుగక || మ|| ఉరువత్సోజయుగాంతర
స్థమయినాయుల్లుంబురాదేమిత | ద్భరసంఘృష్టినశించెనోవిరహసంతాపాగ్ని
చేంద్రగాంగెనో | స్థిరలావణ్యసుధానరోవరసదాప్తిస్సగ్గెనోకావత | సర
వీరుండుహరించెనోనవవయః కాంతారసంచారుడై || మ|| అనిమటియునిట్లయె ||
సీ || ఈభామతనుకాంతినేపారఁజూచినహేమాభిధానంబునెంచనెల | నీచాన
యూరుప్రభాచాకచక్యంబురంభాభిరూప్యంబురహీనడంచు | నీరామనవ్యనా
సారమ్యలీలతిలోత్తమాఖ్యనుదలనెత్తనీయ | దీకొమ్మకన్నలనిరవొందుబెళుకు
లుహరిణీవిలాసంబునపహాసిండు | నిటులంగాత్రైకదేశమునటవడించు | సో
రవారపథూటికాసామ్యకలన | మనజలోకంబునందుండుమానవతుల | నంగ
నెంతయుదీపమానంగవశమె || సీ || చెలియపెన్నెటిగుంపురజేపట్టంగలిగెవాఁడు
నసంపదలువేడకగాంచినట్లు | కాంతమోమునమోముగదియింపంగలిగెవా
యతులితరాజత్వమందినట్లు | ముద్దియకవ్తోయిముద్దాడంగల్లెనాయుంపుమైకు
వలయందేలినట్లు | వనితకంతాశ్లేషమొనరింపంగల్లెనాయరుధాఁటెన్నిధియ
బ్బినట్లు | కలికకమ్మొవచవిజూడంగలిగెనేని | యురుసుదాహరజైభవంబొందిన
ట్లు | నెలంతతోఁగూడిక్రీడింపంగలిగెనేని | యతనుసామ్రాజ్యమంతయునమరిన
ట్లు || ఉ|| అందఁపుగొనుశ్రీహరినహానికళముకభజియించితత్పదం | బందెనటం

చుంజన్గ వత తాకృతి గాంచెగిరిశుంగోరియ. | రుందగఁజూచి వేంటఁజడియాధి
 నేకుట నెట్లటంచుదా. | జెందెవహీనవృత్తిసుని శేషతనిర్వరకుంబియంబు
 గొన్గొన్చ|| వనజమహావిభూతిహారివైఖరిఁగాంచుబడ స్తనోక్తులున్ | వనజమ
 హావిభూతిహారివైఖరిమించుగళోరు వేణికత్ | వనజమహావిభూతిహారివైఖరి
 దూఱు గరాక్షిమధ్యమల్ | వనజమహావిభూతిహారివైఖరిమీఱుద్యగాస్థయా
 నముల్, నీ || ఈభామవదనాట్ట మెలమిఁగాంచినయంతవిధునిసంభావించివెలసి
 నట్టు | లీవాన నెఱికురులెనసిపట్టినయంతనీలకంధర సేవ నెగడినట్టు | లీయంబు
 జ్ఞానోన్మత్తోయి ముద్దిడునంశఁగమలజనదూర్భతిగలిగినట్టు | లీరామకెమ్మోవియిం
 పారవంటిననరుణబింబాలోకమమరినట్టు | లభురతనకింతకంఠెభాగ్యంబుగల
 దె | యతసుమంత్రాధిదేవతయనఁగవచ్చు | నీచెలిసిఁబొందఁగోరె-లీదేరుఁ
 గాక | వేరెమడిఁబూనితపముఁగావింపనేల, నీ|| సారంగములమీరుసారంగ
 ములగేరుదొయ్యలికొప్పుకన్దోయియొప్పు | పున్నాగములనెంచుఁబున్నాగము
 లనొంచువలీవాస్యగతిసౌంపునాభిపెంపు | చంద్రఖండమునేలఁజంద్రఖండముఁ
 బోలుసుదతిచెక్కులబాగునుదుటిలాగు | కాంచనంబుహాసింఁచుఁగాంచనంబున
 డంచుతరళలోచననానతనువిలాస | మపురయిముద్దుచెలిఁబొందినట్టివాని |
 భాగ్యమెన్నంగవశమెయ్యపద్మభవుఁడు | దీనిస్వబియించువేళవాగ్దేవి నెదుట |
 నుంచుకొనిచేనెఁగాబోలునొండుగలదె, డ|| దీనిముఖంబుజంబుగణితంపఁగ
 లానిధియొక్కకోణమం | దూనివసింఁచుఁగాకనయనోద్భతివాక్, కల్పలాక్క
 చోమానుగనిల్చుఁగాకమృదుమంజులవాగ్దలఁజెప్పవల్లకీ | స్వానమటుండుగా
 కమినుచామకుఁమ్రొక్కెదమధ్యమెన్నఁగన్, నీ|| డోహించిపున్నమయొక్క-ప్రొ
 ద్దుండునోముద్దయ నెమ్మోముముద్దులాడఁ | దనరాజసత్వలదానంబునేతునో
 నెలఁతకెమ్మోవి తేనియలుగ్రోల | బంగరుకలశముల్బరగబూజింతునోపడఁతి
 చన్దుబ్బులువట్టియాడఁ | జెలువొందఘాప్రదక్షిణముగావెంతునోయతివకటిస్త
 లినధివసింప | నిట్లుగాకున్నఁగల్గునేయింతతోడి | సంగతులటంచుఁడమిమీఱనం
 గజాత | జాతతాపాతిశయమునసతినిమతిని | మమతఁజెనఁగొనివర్ణించుచుతి
 యునుతియు, నీ||పొలితిపాదములతోఁబూండు సేయఁదలంచితామరల్పరికించి
 తమ్ములయ్యె | గలికిపాలిండ్లతోఁజెలిమిసల్పఁగఁగోరిభావించిచక్రముల్పక్షు
 లయ్యె | సుదతికెమ్మోవితోజోదుగూడఁగఁబూనిచెలఁగిమంకెనబంధుజీవమ
 య్యెహారిణాక్షి నెమ్మోమునాశ్రయింపఁగఁజూచి | మిహిరాంకుఁడెలమిసన్ని
 త్రుండయ్యె | జంద్రముఖియంగములుపంకజాతములని | యరులనివిహీనగుణ
 యనిధిరితదోమం | డనికదినుదూరముగఁజేసెనాత్మశివ్య | మృదులసున్నిగతా

స్థితవిదితకళలఁగఁజేయుచుండఁగలఁగట్టలఁ
జేందునోముఖముకొరినుతింపఁగఁబూనఁజంద్రుఁడేతట్టునఁజేరునోమఱయు
దారొచ్చినియఁరుదలంపఁచాములేతట్టలదూఱునోసమతఁబూనఁగలేకవిభిత్ర
వైఖరిక్షమఁసతిహృత్పుష్కరసీమఁజన్గవగిరీశప్రాథఁనన్సేసితఁదగ్గఱప్రాపిరచి
నయ్యోర్వమిన్విషధరాకారంబుఁదాఁబూనెనాఁ రతిపంచాననలీలఁదాల్చెనదు
మాపఁయఁచుధమ్మిల్లమున్ శితికంతశ్వమునొందనెమ్మొగముగాంచెన్సోమ
భావఁబొగిన్శీకాబోలునిదియుచాకకపుసుధాకరరేఖకాదుఁబోనీషకశంక
తఁజెలంగెన్ గాఁబోలునిదియశోకపుదూవుదొరమాయకాదుబోనశోకగరిష్ఠ
దనరెన్ గాఁబోలునిదియుచకకనివేల్పుపూబోడికాదుబోవిభ్రమేక్షణములాద
వేన్ గాఁబోలునిదియుదొలగిరితీవియమెఱుంగుకాదుబోనశ్వలగఁదనరెన్సను
చురతిపతిమోహమృతాంబురాశిమగ్నఁజైవిస్మయఁక్రాంతమానసాబ్జుఁడై
సరోజేక్షణారూపమరసియరసిసేర్పుమీఱుగమరియువణిఁపఁదొడఁగెన్చన్
కడువడిరహువేర్చినవకంజవిలోచనయాస్యచంద్రుసేర్పడరహరిఁపఁగాదొ
డిదియస్సదరాతికరాశియంచునేర్పడమదిలోఁదలంచిమఱిగ్రహ్మరివెన్నెననిల్చె
నోయనన్ జడయలరెక్షణాగ్రుచిణాద్వనరేగడిబిల్లపైఁదగన్చన్కలకు
ధామమైజలజగర్వమడంచిసుధాప్తితారకా కలనఁజెలంగితేర్వొగనికాముక
పాళికిగుండెగాలమైయలరెడుభాషినీవదనమైదవబింబమనఁగజెల్లదేకలయ
గఁగానిచోనచటఁగల్వలపేరిటికన్నలాప్పునే చన్ కలువలమీలఁదుమ్మెదలు
గాంతకనుంగవకోడియందుఁగావలసినకొరిగిదీనిగెలువందగువీరుఁడుమారుఁ
డంచుదూపులుగధ్వజంబుగాగుణముపొందికగానయివచ్చిదానిభూచలనము
తోనఁడద్దనువునంగఁదప్పినఁబోయెన్నయన్ కన్వనితముఖాంబురుహస్థిఁగి
బనిగొనికామకులగెలువభావజుఁడెలమిందనయుభయపార్శ్వములనుంచిన
చక్రములోయనంగఁజెవులలరారున్ శాన్ధూకొదండముఁబూనిదృష్టివిశిఖం
బుల్తనెసంధించిబ్రాకాచంద్రునిఁబట్టిరెండుతునియల్గావించితత్సారము
బోకుడన్సవరించిపార్శ్వములనింపుల్బంపఁగానుంచెనో నాకంజేక్షణచె
కుటద్దములుచెన్నారుఁదళుకకంచొగిన్ చన్ పరసువనోపిలాసములవైఖరి
మానితిలోత్తమాఖ్యయా ధరసువనోపిలాసములుడద్దయఁగాంచెదనంచువ
చ్చియుద్ధురగతినువ్వుమాకులనధోముఖయైతపమాచరించియా కరివరయా
ననాసయయిగాంచెసమస్తవిశేషవాసనన్ శీక్షణవిలాసమెకానిసతయానెచి
గురాకుసువనోనురాగసిస్సూక్తిఁగనినఁ బయిచాయయేగాసిపగడఁబుసాటి
యేయమృతాకరదీప్తపసుఁదుమనెనందీర్చువన్నెలకాకనీచానెబలుకెంపువరసువ

దావాప్తివలనకున్నది నెరువుమాత్రమేకానియీ దేబధూకంబుకమ్మలేయ
తోడంగలసికొనిన సతతశోభాన్వితంబయినారమగుచు సరసమైరుచిగన్పడెచ
క్కనుగుచు జక్కెరలమించి ద్రాక్షపండుక్కడంచి యవరునీవనితామఁదయభ
రమనకుఁక॥ కందంబులనవమాత్తిక బృందంబులదాడిమైకబీజంబులయ నంగ
బులజిగిడెంపుల చందంబులనపహసించు సతిదంతంబుల్ చ॥ అతులితమైనశంఖము
సమంచితగానమునేర్పుమంచునీ యతివగళంబు జెందితనయందలివైభవమెల్లని
చ్చిత ద్రవ్యజించియంతబలుకకరహించాల్పడనయ్యెగాజడ స్థితులకునబ్బ
స్థిత శేషములందపమెంతసేసికె॥ గీ॥ మున్నదమునేచుపగఁబూనిమోము
రూపుఁ జెందునింగునికరమల్లిష్టకుసుమ బినలతలఁగట్టియెగరితన్న సమామీటు
జక్కవలనఁగఁజెలిచిగిచన్నులమరుగీ॥ వనితగఁభీరసరసలావణ్యవాధి॥ యురు
సుధాపూర్ణకుచకుంభయుగముగాంచి సకలలోకులమగులనిజకరులఁజేయు
నేకకలశంబుగాంచుకంధీశుడెగడి॥ మ॥ స్మరుఁడన్విపులయకావనంబనుతనూజా
తోడ్గఁకబాల్మచు న్పురుదుందీర్చుభావహాద్యరసహస్పత్యాహముకజేయు
చోవరుసన్నిల్పినపూర్ణహేమకలశద్వంద్వంబునాఁబొల్చునీ సరసీజాన్యప
యోధరద్వయముభాన్వత్పత్రరేఖాంకమైగీ॥ ముగుదబాల్మపయోనిధిముసిగిడా
గియావనంబనుహరిహాయునలరుక్మపను జెలఁగి వెలువడివచ్చినశిఖరులనగఁ
గాంతయురమునఁగుచములుగానఁబడినై॥ గీ॥ పడఁజఘనంపుపెద్దదాబాలుఁ
బూని కాయజుఁడుపొక్కిలనుసురంగమునదూరి తెగువకుచదుగఁయుగము
సాధించుకొఱకు దార్చునిశ్రేణియనవళిత్రయముసెలఁగు॥ చ॥ జెలిబలితంపుగ
బ్బివలిసిచ్చెపుఁబ్బరపుబ్బుగుబ్బచన్నులనెఱిగొప్పభారముననున్ననితినైలమిం
చుబల్పిరుఁదులనసియాడుగొనుపడునోయనుశంకసరోజసంభవుం జెలమిర
చించిగీల్కొలుపునిన్నసలాకననారుతీరగుక॥ చ॥ అరయఁగనాభిపుష్కరమునం
దువిహారముకొంతసల్పిసుం దరతరయావనంబనువనంబునబాహులతల్చలింప
గా సరసపయోధరస్తబకసంగతిఁగమ్మనితావికెక్కివి స్తరగతినేగుతుమ్మెదల
చాలవనారుజెలంగునింతికిక॥ చ॥ జడయనుతోకవెనకడరసారపుకుంకుమచాదు
రేఖలేర్పడరమిటారిగుబ్బలనుభారపుఁగుంభములందమొప్పఁగాఁ దొడరెడు
నారుసారనెడుతుండముసాచిమనోజుదంతరా జుడుగకనీరుద్రావుకొలనోయ
చనాభిజెలంగునింతికిక॥ ౧౦౦॥ మ॥ చెలసింగారపుపూవుఁదోటరసముల్చెల్వ
పుఁగానింపఁబూవిబుకాఁడన్యబుకాపుగుబ్బలనుమేల్చిరంపుపెద్దుల్ఘటిం చి
లిన్నీలపుటారునోకెలమిఁబుట్టిన్బట్టిమోపెత్తుమె చ్చులఁజెంగల్వపుదావియో
యనఁగమించున్నాభిగంభీరతక॥ క॥ చనుఁగవబరువోలేకం జెనుకువగలశోభ

నాంగిపిరుదులు బరువో! యనిగనవిధిపిడికిటబ| ట్టవపట్టోయనంగగొనురేవన్వలె
యుక|| మ|| జననాథాత్మజకాంచనోరుయుగళి స్తంభాగ్రభాగంబుజ్జెడిచెనుమై
ముత్తగులంత నాళులుగ నాభి ద్వారమందొప్పగా| స్తనజాంబూనదకుంభకుం
భిస్తోత్రాసాధాంతరస్థాయీమా| రునిసింహాసనమోయనంగజెలువాడరగాం
చిదేశంబాగి|| సీ|| మరుడుశృంగారవీధులేర్పరచితనదు| పేరనొక పేటగట్టి
సంప్రీతితోర| యాలనుంచినకాలుగంచాలనంగ| గలికియూరులుచేలగుజ్జె
గాంచి మెఱయ|| క|| మకరములనులోచెట్టుక| రకముగపేరశాలులనధరంబడక
చె|| సకజంఘికలనియెంతయు| బ్రకటించెం గాహళులరవంబులదిశాశగీ||
అయసారసములుదమ్మునేలచెట్టి| కాలరాచుచునున్నాడుకలువలచెలి| వెతల
బడజాలమిదిరాహువేణియనుచు| నతివపదములబడెనననడుగులమరు|| సీ|| నిర
వలంబంబుతమయుండునిలయమెల్ల| నందునిలువాదరిక లేదటంచువగచి| వచ్చితా
రకలాకకొన్నివనితపదము| లందెనోయనప్రేళ్ళనభాళులమరు|| వ|| అనిమరియుని
ట్లనియె|| సీ|| చెలియపెన్నెటిగుంపుచీకటితలదన్నెవదనముకళబట్టిజడిపెవిధునో
చెలువకన్నులువేళ్ళచెవులువట్టాడించెగరమొప్పగళముశంఖంబునూడె|| బొల
తచన్నులుచక్రములతోమ్మువెసంద్రొక్కెనారుసర్పముగడునంటిపొడిచె|| జె
లికంటిసైకతములవెనకబడనొత్తెనెత్తమ్మినడుగులనేలచెట్టె| మిసిమిబంగారు
జ్జెనెక్కెమేనిచాయ| యేమనంగవచ్చునికొంతయింపుసొంపు| మించునవయవ
సౌష్ఠ్యవంబొచిచూడ| వశమెవెయినోళ్లుగలఘణివరునికయినగీ| కురులుకుటిలత
గావిచెగుచములందు| గరినతవిధించెసారసగర్భుడెలమి| చెలగియికాంత
మనసట్లచేయడేని| యతనిపుడమినిజతురాస్యుడనంగవచ్చు||

—||—|| కామినిమూర్ఖుడేరి కవింగలియంగోయట. ||—||

అని|| క|| ఈరీతిబిల్వణుండుమ| హారూఢనిజానుభావమభినితసేయం| గా
రామతద్వచోమృత| సారంబునమూర్ఖుడేరిసంస్కృతిగలదై|| ౧౧౦|| సీ|| యా
మిసీపూణకతిలకయత్నంతపులక| దేహయైలేచిమదినిసంజేహమెడలి| యబ్జునిహ
సించుకపివదనాబ్జమమర| గాంచియుహించెనిజవిలోకాంచితముగ|| సీ|| ఈక
మలేక్షణనెదవసించినగానియలనిశాచరుగర్వమడఁపజాల| నీసర్వమంగళా
హితుగూడఁ గాఁగానియంగజాతవికారమూర్ఖుజాల| నీవిబుధేంద్రునిహితము
సేసినగానియెసంగమరుత్తతనేలజాల| నీబహ్మతేజునియెనసిపల్కినగానియి
లఖగాళినధఃకరింపజాల | నితనిభాస్వతరాబ్జసంగతులజెలగియేర్పడకగా
నిమదితమిదీర్పజాల | నితనియధరామృతంబునాయుచ్చదీర | గ్రోలగాఁగా
నితాపంబుగూల్చకాల|| వ|| అనియెఱయందనలోనిట్లనియె|| సీ|| చదువుజేష్ఠం

గనురుడయ్యెసాహసమునఁ | బూడబూడంగమరుడయ్యెసోచగమునఁ | ద
అంధులఁపంగరాజయ్యెఁగలితకళల | నిందుకేమివచిఁతునేయిందువదనఁ | ఉ॥
ఏలఁచి తనైగదిసియినవమోహఁరూపుసన్నిధిఁ | బాళినిజేరితేయితఁబావ
మఁజ్జేనాకానరాదుగా | లీలఁబరిగ్రహించునొకొలేక | గహింపకపోవోనా
కొక్కనేదే | దాళఁగఁజాలనింతితన దానెదొడంగినఁజులగ నొకదా | వ || అని
వఱియుఁ | ఉ॥ ఏగఁజూపు నానమఱియీతనినేగఁజులగదాననా | లాగు
చేదొందలంపుకఁగళానిధికాదనిపల్కనాపయిం | గాఁగలకార్యమెట్టిదకొకాని
య్యదొందనగొరనాప్తియెం | తాగడమానొయిందులకునన్యచిచారములేమిసే
యుదుక | వ॥ అనియిష్విధంబునవితరించి | ఉ॥ రాజకుమారికామణివిరాళిని
దాళఁగలేకదూలినం | యోజితకాండవస్త్రముపయోగములేమికిమానియప్పు
దుక | రాజితశయ్యపైఁబడినరాగముగావిలపించెనాశ్శుభా | రాజశరాళి
కిన్నిటుపరానితమిక్రభమముప్పొల్లఁగక | గీ || హరికళాకాంతచతురాస్యహ
కరోరమాతనిశితశరాళివేమాటునాటి | కలఁచెనంతాపమొదవనకగుణం
జూచి | ప్రేమఁగొనవయ్యదాధఁదప్పింపుమయ్య | వ॥ అనినర్మగర్భంబుగాఁబ
లికిననప్పలుకులుకరోరమారవీరదొరటచ్చాపగుణటంకారనినదంబులుగవివినని
చందంబునవినిభావంబుగ్రహించినంచలితహృదయుండైకవిపుంగవుండెట్లనియె |

కామినీనర్మగర్భవాక్యములవినికవి లుకట.

ఉ॥ తామరసాక్షినీనిశితదారుణవీకణశీర్షబాణము | లేవమటునాటినా
హృదయపీఠిప్రణంబొనరించెఁబూడుమా | నీమెయి నొషధద్వితయమియ్యవెత్రా
వెడఁబూతపూసెదక | నీమధురాధరామృతమునీకుచకుంకుమపంకమేర్పడక |
వ॥ అనిమఱియుఁగట్లనియె | సీ || కరుణతోననుజూచికాయజాశరహారెదప్పించు
మిప్పుడుతరళనయన | చిటునవ్వువెలయించిచెలువైచవెన్నెలల్మాయొంపుమి
ప్పుడుమందహాస | పలుకులువగగులఁబలికైకధ్వనుల్మాన్మవేయిప్పుడుమ
ధురవాణి | మోవిపానకమిచ్చిమోహదంభకతృప్తదీర్ఘమిప్పుడుమోవితివు
లాడి | కరములలరించిదిగ్గనఁగొంగలించి | యొడలిచలిదాపవేభాస్వదురసిజాత
యతసుసామ్రాజ్యమేలించియాదరించి | వలపులీడేర్పవేహేమలలితగాత్రి || ౧౨౦
—— (కామినీకవిశయ్యపైఁజేరినరససల్లాపములతోఁగ్రీడించుట.) ——

మ॥ అనినందామరసాక్షికాండవటమత్యంతంబుఁబోఁద్రోచిగ్రుక్కనఁ
దచ్చయ్యకుఁజేరిప్రాథగతినంకోచింపకకలెప్పుహా | యనిచేదమ్ములుచాపిచన్ద
వమొదకహత్తించిగాఢంబుగా | ఘనమోహమ్మునఁగొంగలించెఁగవియుంగొ
తూహలఁబూర్పఁగక | మ॥ కరముంజేర్చకమున్నెపోకముడిపికన్నీడెఁజన్గోయి

శె । నొరయంబట్టక మున్నెజిల్లురయి కంతోపీలివేపట్టున । స్వరిసేన్ముద్దు మొ
 గంబుఁజూచుటకు మున్నే స్వేచ్ఛనాలోకనం । బరయన్వస్సుతమయ్యెనా సతిశ్రీ
 దామోత్తిగోల్పోవఁ గాక ॥ చ॥ వలయవిశేష నాదములవైభవసంగతభాస్వదం
 గుత్తంబులుపులకాంకురప్రకరసూరములంబ్రవిహారి తాత్పర్యము । గలలితత
 త్వసూర్గములఁజన్నులురస్థలిమున్లువట్లు గాక । జెలువసుఖింపఁజేసెఁగల శేఖరుఁ
 బైకొనికొఁగలింపుచుకా ॥ వ॥ ఆసమయంబునబిల్వ ణుండెట్లునియె ॥ శా॥ భూరి
 గ్రాహగభీరభీషణమహాంభోరాసులకాదాటియూ । సాగరంబింతయులేనియూ
 కసమునకా సంచారముంజేయుచుం । గ్రూరోద్యన్మృగపర్వతాగ్రములనూర
 హించుచున్నయశం । బోరాజాత్మజయొంటిమైఘజగలోకోద్వృత్తిరాజిల్లునే॥
 వ॥ అనిమఱియనిట్లునియె ॥ గీ॥ రమణమీతండ్రిమదనాభిరామన్యపతి । చేసినట్టివి
 నోదంబుచిత్రమయ్యె । చిత్తమునవేరెతలఁపకఁజేలఁగుమతుల । రతులభయ
 మొకవలదిక రాజువలన ॥ వ॥ అనినిజాంకంబునఁబంకజగంధినునిచికొనిశంకలేక
 నిరంకుశమీనాంకమత్తమాతంగంబుహృదయపంకజంబుభేదింపఁదడ్వదనశశాం
 కమండలంబు రాలోకించియిట్లునియె ॥ గీ॥ నెమ్మితపముగావించితినిన్నుఁగూర్చి ।
 జపముసల్పితిని పేరుచాలఁదలంచి । ధ్యానమొనరించితినిరూపమాత్మనునిచి । మం
 త్రదేవతగానిన్నుచుంజువాణి ॥ వ॥ అదియెట్లుంటే ॥ సీ॥ సరవి నెన్నఁడునభో
 జనము సేయఁగ లేదునీమీదిప్రీతిచేసిరజాక్షి । యెలమిగా నెన్నఁడింతులన్మగూడఁ
 గలేదునీమీదిప్రీతిచేసిరజాక్షి । యరయ నెన్నఁడు చందనాదిచర్చయులేదునీమీది
 ప్రీతిచేసిరజాక్షి । చెలఁగియెన్నఁడుమాల్యములుధరింపఁగ లేదునీమీదిప్రీతిచేసి
 రజాక్షి । గానభవదీయవిరహయోగముననాకుఁ । గలవరింతలవనగట్లుగా
 దనర్చుఁ । గాంచినఁముఁడవైనసతకవినినన్ను । రాగమిటనూసిబ్రోవవేరాజ
 పుత్రి ॥ ఉ॥ ముందరనున్నిషద్విపసమాహాసమంచితకుంభకాంతరా । మందస
 రక్తమేదమునమత్తిలిచూచెడిసింహమున్నసం । స్పందనపల్లవోల్లసితగల్లకిమా
 ను నేసామజంబునా । చందమెఱింగిపొందుమిటజాగొనరించెదవేలదాలికా ॥ వ॥
 అనినదరహాసితవదనయైకుందరదనయిట్లునియె ॥ క॥ కవిరాజశిరోభూషణ । ది
 వివద్రాజాస్యతైనదీవ్యద్భవదీ । యవరాకృతిఁగనియేకా । రివలతురేననఁగ
 నెంతశ్రీతనయనిభా ॥ సీ॥ శృంగారమూర్తివైచెలువొందునినుఁజూడవలెఁగాక
 కన్నులుగలఫలంబు । చక్కవైనట్టిసీచెక్కులుముద్దాడవలెఁగాక కెమ్మోవిగలఫ
 లంబు । మదికింపు సేయునీయెదటొమ్మువేసఁగ్రుమ్మువలెఁగాక చన్నులుగలఫలం
 బు । నేర్పుమీఱినయట్టిసీతోడమాటాడవలెఁగాక నాలుకగలఫలంబు । సేవసే
 యుం గవలెఁగాక చెలువరాయ । యలరులను గేరుచేదోయిగలఫలంబు । కలసిర

తలను మెలంగి కెన్న వలెఁగాక కవిశిఖామణిచెలిమేనుగలఁగలఁబు శాన్తీలావణ్య
 మానీక శాంతిశయమున్న సోమార్యాప్తియుక నీలావిత్యమునీవిలాసగతులగ్ని
 మంజువాగై వురుల్ నీలీలాతనుభావినీసరసమున్నయందముంజూడఁగ నేలీ
 లావణ్యయెనఁబొందఁగవిధాత్రీంద్రాయపేక్షింపనేవ అనియిట్లుఁబలుక సఁజో
 పితస్వాంతుండైకవిధూకాంతుండఁ గాంతాలలామకుచకాంతత్వంబపేక్షించి
 యిట్లునిడఁగ నీ పరభూమిభృత్తులభరముద్రుంచినవేల్పుమాంద్యంబులడఁగించు
 మహాతకీర్తి మైత్రిచేవెలసిధర్మమఁ గాంచుగుణశాలికర్పరచ్చాయలుగలుగు
 సహజపుష్పమాలిక నైననీననెఱజాణవాసనల్పాపించుభవ్యరూపి వరయూ
 క్తైవఖిలజైభవములందినరాజుచంద్రరేఖలనేలుసరసమూర్తి యగుచునఖిలది
 శావళినాక్రమించి ప్రేమజనులనుబాలించుపేరుఁగాంచి దొరలకుదొదైదెలం
 గుచుదోయజాత మెలమినీగబ్బిగుబ్బిపాలిండ్లనోదువ అనిమఱియునిట్లునిడఁగె
 నీమీనాకృతులఁ గాంచు మేఱయనీకమ్మలుఁగచ్చపరేఖమీఁగాళ్ళఁజెలఁగు భూ
 చారభావంబుఁబొందునీజఘనంబుహరిలీలఁదాల్చునూ గాఱుతీటు వామనాకృతి
 బూనువలనోప్పనీగానుభూమిభృద్వైరుత్రేమొనయుఁజన్నులమరురామాభిఖ్య
 మైనీముఖాబ్జబునీలాంశుకస్ఫూర్తికనెగడుఁగురులు రతులఁదేలింపనుబ్రబుద్ధు
 రాలవోదు వరయఁగలికివియన్నిఁటినరసిచూడఁ దనరనీయందునుదశావతార
 మహిమ రుచిరలావణ్యసీమతారుణ్యధావ నీఘనులఁబోషించునీకచపాలిరా
 జసన్మానంబుఁ గాంచునీనగుమొగంబు కువలయంబురించుఁగూర్చినీకనుదోయి
 శ్రీలఁబెంపొందునీచెలఁగుశ్రుతులు యిష్టఫలావాప్తి నెసఁగునీకెమ్మోవికవులమే
 ప్పించునీకలికివన్ను లహితాప్తివడఁచునీయలరాఱునూ గాఱుసరసులమెచ్చునీస
 రసనాభి లసదనంతవిధూతినీయసదుగౌను చక్రములనుభరించునీజఘనసీమ
 యతులభద్రకరములునీయరిడితోడలు పడతిపద్మంబు నేయునీపదయుగంబువ
 అనివినుతింపుచున్నకపిజరునింగడిసీమాటిమాటికీసూటిగొనసాటివచ్చు జకుగ
 వలనుకగడఁచినికీక్రికిగారియుమికగటంపుసొంపుగలసిజ్ఞేంపునిబ్బరపుగబ్బిచ
 నుగుబ్బలనురంబుతిరంబుగానొత్తితత్తరిలఁగేల్ములనిమ్ముగాఁగ్రమ్ముకొనవెన
 కకుఁజనక మొనసివనితామణి నెనసిమనసిజసంగరంబుతిరంబునకుఁ గరంబుదురం
 గలించిదొరంగిమెలంగుచునితరేతరసమాకర్షణంబులాచరించుచు సన్మోక్షమధు
 రాధరానుపానక్రియాంతరదశనక్షతవిజృంభణంబులసీతాగరంబులునెఱపుచు
 బరస్పరవిశేషవిషమశరసమరసముత్సాహంబులనిట్టూర్పులునిగుడించుచుస్మరవి
 శిఖిశిఖరసఖిలగునఖరముఖంబులనీటులుమెఱయఁగాటులుజచరించుచుముఖ
 ముఖావలూకనగోధకచికురనికరంబులుకరంబులనుగరంబుచికుగజీకగజీకగ

సవరించుచు స్థల స్థల విశేషంబుల వలంబించి చించిరి గొనక హితంబు మెఱయఁ జూం
 బించుచు గూతకృత పూతకృత భూతకృత హుంకృత సీతకృత గృహణగృహణ
 ముంగముంచే త్యాదీనినదంబులక నుగుణంబులగు కాంచీసమంచిత ఘంటికామం
 బుమలరీరవలయ సలయనినదంబులు విసెచునాగసింహకుక్కుటహంసాదిలంధవి
 శేషంబులంబరిభ్రమించుచు నలయుచు సొలయుచు వలపులు వెలయఁగలయెనుచు ని
 లుకడలనిలుచుచు దొలంగినదొలంగక మలసిపైకొనిచేకొలమలఁబట్టుగప్పక ని
 ట్టుటైట్టుగిలకదిట్టులయిగుట్టుమట్టు లేకవీక దాఁకుచునిట్లువష్టిహయనవ్వరదంబు
 లవిధంబుననందంబుగాఁ గందర్పుదర్పంబడంచిమించి సౌఖ్యవారాశిచేయు
 న్నంతఃపాపులుకలజగ్గు నెమ్మి నెఱపుటజికినెమ్మెయినిగ్గుఁ జెయ్యుల న్వలగొనుసి
 గ్గుచింతయరవాలపుఁజూపులకగ్గునొదల నెలకొనుతగ్గుమారడపునేర్పులనెగ్గు
 ఘట్టిల్లనొప్పున జెల్లినలరించెదారతులఁజెందుచు మాటికి మోహమందుచు
 సీ||అసక్యదాలింగనాభ్యసనభిర్వితకుచంబధానిమీలనోద్యద్వియోగ| మాశాను
 కూలక్రియాగోధిమందాక్షమావిశ్రమాంబుకదావృతాస్య | మఱిగాఢపరిపీడి
 తాధరాధరబింబమనుదితమణితక్రమానుకలన| మస్ఫటికృతతథేత్యాలాపకౌ
 శలంబతిసాంద్రజనితరోమాంచవార| మక్రమారబ్ధముగ్ధజేష్టాభిరామ| మతిశ
 యానందపరవశాంగంగమవిది| తాన్యచింతనమాచకౌరాక్షికపుడు| ప్రథమ
 సురతంబుకవిలోకపతియొనరై| డెచ్చనిపచ్చిగోరులరవిప్పుకనుంగవతీరులార
 జం| జెచ్చినతకులూత్సృకపుకెంపుఘటింపునుచుకులూర్పులన్విచ్చినమోవికెం
 పుతెదనిండిన జెయ్యుఁపుసొంపులుండగన్| రచ్చకునెక్కెఁజోరహితరాజముభీసు
 రతస్రసంగముల్| గరం||గీ|| పరగనీరీతిరతిమనోభవులపగిది| యామినీపూణఁతిల
 కబిల్బఁజుడునతుల| రతులఁగీడలుసలుపుచురమణమీఁ| ననుదినంబునునట్లుండె
 రంతవేడు-

క॥ తారాయనతటినీశర| తారాయనశీఖినిఖాంకధాతృజహరిరా|
 ట్టారాచలనాయకగీ| స్తారాచలరాజరాజసఖసతీరీతి॥

భుజంగప్రయాతము.

కథావిప్రధానాప్రకాశాభిధానా| బుధారాధితాథప్రధూతాఖి
 లాథా| విధుస్ఫరకీతి| సువిద్యానువతి| సుధామాధురీవాగ్విశుద్ధానుభావా||
 గద్య * ఇదిశ్రీసీతారామచరణసేవాప్రభావసంపాదితకవితావిచిత్ర
 కాశ్యపసగోత్రపవిత్ర శ్రీచుత్పండిపెద్దికృష్ణస్వామిప్రణీతంబైన బిల్వణోపా
 ఖ్యానంబును మహాప్రబంధంబునందుద్వితీయాశ్వాసముసంపూర్ణము.

అంశం.

బిల్వతేయము - తృతీయాశ్వాసము.

శ్రీమహితరూపజితశత్రు కామాకామాంధకారగర్వోద్ధతను | త్రా
మారిమదసిమాదన | తేమాకరదివ్యనామసీతారామాగీ || అవధరింపుముతదనం
రావధాన | మహిమబల్ల ణకవితోడమంజువాణి | యామినీపూణకతిలకవివర
మదనరుచున్నంతఁజెలులుత తార్కర్యమెఱిగి.

— (చెలులుకామినీకవిసంగమమునెఱింగి రాజున కెఱుంగించుట.) —

వ || ఇట్లుతమలోనఁ క | ఓకమలనేత్రవింఠే | యాకవిస్సద్ధినిసరసిజేక్షణ
యెఱుఁగె | చేకొనివిద్యగహింపుచు | గాకమఱియునిపుడుకానికార్యమొనర్చెఁ
గీ || ఇందుకేమందుమమ్మయోయందువదన | విధున కెఱుంగింపవలెఁగవివిధునినడత
మనకుదాచుగ నేటికేమనగవలసి | మీదనెటుబోయియెటువచ్చునోదలంప || వ || అ
నితజ్జనీరలితనాసాగ్రయగుచు నుచుకూమనుచు రాజసాన్నిధ్యంబున కేతెంచి
మొక్కియున్నంతఁబ్రసన్నవదనుండయినయన్నరపాలంగనుంగొనిగర్గదకఁత
యైవిన్నపంబాకణికంపుండనివారిలోనొక్కబోఁటియట్లనియెఁ గీ || రాజరాజేం
ద్రమదనాభిరామనృపతి | దేవరకుమారియాకవిధీరువలన | విద్యయభ్యాసమొనరిం
చువేళబద్ధ | కాండపటమంతుశముగాఁగఁగపటమొదవె || వ || ఎఱుఁగఁగ రాదుదైవ
కృతమెట్టిదయోమనమంజువాణియుఁ | గుఱిగొనియద్ధ రాగురునిఁగూడెనయట్లు
లమాకుఁదోపఁగా | గుఱుతెఱిగి విధంబుమదిగోప్యముఁజేసినహానిపచ్చునం చటి
మఱిఁజెప్పవచ్చితిజరాధిపమేమిఁకబుద్ధిమీఁదట || వ || అనినవినియత్యంతకంపిత
స్వాంతుండైధూకాంతుండునిట్టూర్పులెసంగఁదనలోనిట్లనియెఁ క | ఏనొనరించు
టయెట్టిది | యైనవిధంబేమియారదాయనుభువిలోఁ | దానొకటిదలఁపదైవము |
మానుగమఱియొకటిదలపుమాటనిజంబై || వ || అనినితరిగించివారలంబనిచిట్ల
కామణిసమీపంబునకువచ్చినిలిచియట్లనియెఁ

— (రాజుతనకూతురిసమీపంబునకువచ్చినీతులుపలుకుట.) —

శా || పట్టిరాజకుమార శేఖరులఁబిల్వంబంచిధూపాలకుల్ | చుట్టాలంద
లుమెచ్చఁగానగరముఁతోభిల్లగాఁజేసిమేలువట్టండిట్టముగాస్వయంవరమునఁ
ధూపించినిన్ద్రేమనే | నెట్టోసేయఁదలంచితింపొదవఁగానిచ్చానుకూలంబుగఁ
డ || కోరినరాకుమారకునకుంబ్రయమందఁగనిన్నునిచ్చియెఁ | తోరహిమిటిసౌఖ్య
ముననుండెదనంచుఁదలంచియున్ననా | కోరిక నెల్లబోఁగలఁచికోకుకలంకము

రా॥ అనినఁగొందఁజేట్లునిదిగి॥ లేతమును రెటింగినీతిదండెంకగా॥ వల
యఁగొన్నిమానవచ్చుఁగొన్ని॥ మానదగవుఁగొన్నిమహామీదధరణీశ॥ యెం
తకార్యమైనదియహితము॥ వ॥ అనినఁగొందఁజురాజభావంజెటింగియిన్నినిది
క॥ ఏకార్యమైనమానవ॥ లొకోత్తరయమునీరీతిలోకంబుననా॥ లోకించిదు
ర్జనావళి॥ గైకొనిదండెంపకున్నఁగలుషమువచ్చుట॥ వ॥ కావునఁజెకరణం
బుకర్తవ్యంబనిన వినితలవరులంబిలుపించిన॥ నీ॥గండ్రగొడ్డండ్లుగొంగిల్లునజేకీ
చివల్లాడములేలచల్లాడములును॥ గురుతుదుంగులతలగడ్డలుఁగావుబొట్టినుప
డేలుఁదాల్చినుపదడ్లు॥ నీవికాసేలుమెడనీకొచ్చుత్రెళ్లుబిరుదైనవడిసేల
ల్పిల్లుమెట్లు॥ కాముమేనులుబలకోఁమీసములునువిగివంపుచూపులుజేట్లుగు
డ్లు॥ గొడలగోరొవనపుపూతలట్టిపడఁగ॥ వచ్చితలవరులేల్లనుమెచ్చదొర
య॥ నిలిచిచేతులుమొగిడిచినేర్పుతోడ॥ దండమిడియోరయెయన్నధరణీవి
భుండు॥ వ॥ అందువీరసేనుండననొకతలానిఁజూచియట్లనియె॥

—(రాజుబిల్వణునిశిర శ్చేదందాజ్ఞాపించుట.)—

శా॥ ఓరీచిల్వణనామధేయకవినద్యోగించిరాదీసిదు॥ ర్వారస్ఫుర్జిత
దీర్పుపాశములచేబంధించికోంపోయిబల్లారంబైనశ్మశానవాటిమఖమాలో
కింపకన్నిర్దయా॥ ధారస్వాతుండవైతనీయశిరమద్దామాప్తిఖండింపుమా॥ వ॥
అనిముహ్మటుఁబలికిపొమ్ముపొమ్మనిసేలవొగంగినవీరసేనుండేట్లనియె॥ క॥ కోప
ముచేళిక్షింపను॥ భూపయసుగ్రహముచేతఁబ్రోవఁగదత్తుం॥ దేపట్లనృపతి
వనుమతి॥ నీపద్ధతినరసేచూడనితరముగలదే॥ దేవరలేమివచించిన॥ నావిధము
నసేతుసేనునదియట్టిదోమీ॥ భావముయోగ్యాయోగ్యవి॥ భావముగాఁగానవల
యుఁబరహితబుద్ధి॥ వ॥ అనిపల్కెనభూపాలండకోపించియావలముఖుండై
నవీరసేనుండు॥ క॥ చూపాలఁడుసెప్పినదెనఁ॥ దాపాపముపుణ్యమంతయన్ని
భునిచెతా॥ రూపించినట్లుసేయదు॥ నీపట్టునదైవయోగమెట్లున్నదియో॥ వ॥
అనితద్భ్రహంబుఁజొచ్చి॥ గీ॥ శస్త్రుకముచేతఁబూనితత్పూర్వకార్య॥ మెటింగి
తనలోనసతిభజియించువాని॥ నొదిగిశయ్యాతలంబుననున్నవాని॥ బిల్వణుని
జేరితలవరిజెగడననియె॥ క॥ ఓకవిరాజశిఖామణి॥ నీకొకఁన్నపముసేతునృప
వరుడిపుడు॥ జేకట్లుకట్టుకొనిచని॥ యాకటదండెంపువనుచునాజ్ఞయొసంగె॥
గీ॥ దేవనీపట్టుదియేమొతెలియరాదు॥ చెప్పనేతయవినఁడామెశీఘ్రగతిని
లెమ్మునుచుఁదాసివాఁడుచేదమ్మివట్టి॥ తిగిచియురుపాశములనుబంధించెనంత॥
గీ॥ కవివగుఁడులేచిదిక్కులుగలయఁజూచి॥ మంతదేవతఁగానారమణినిజా

త్సా నిలిపితలవరి వెంటడినిశ్చలమతిఁ జనియెనచ్చటజనములుసందడింపఁ ౪॥ అ
ప్పుడొక్కసఖిలలామంబుత్వకితగతింజనిరాజపుత్రితోనట్లనియెఁ

రాజపుత్రి కవియవస్థను సఖివలన నెఱింగి తండ్రింజేరియడిగికొనుట.

కా॥ అక్కాబిల్వ ఋగోటపాలకులు పాజ్ఞస్సూత్రదుర్వారులే చి
క్కంబట్టిను హూగ్ర పాశములరాక్షేపించుచు బాహువు ల్పొక్కిల్ తెక్కలు
మొక్కలంబుగ వేసక బంధించుకన్సుట్టి యీ చక్కంటోవుచునున్నవారిదెసఖి
శక్యంబెవ్వఁడెంపగఁక ॥ ౩౬ ॥ వ ॥ అనుపలుకులుచేవులకుములుకులుజోనివిన
ట్టియెననాహాకారంబునొంది యందుకు నేమిసేయునుననివిచారించి దిగ్గునా
చి ॥ ౩౭ ॥ చ ॥ నడుమనీయాక నెమ్ముగ మునంజెమటల్ జనియింపఁబాదముల్ త
డఁబడఁజైటజారఁగనుదమ్ములనీరుదొలంక వేణియు నిడివడిదూలియాడనవనిం
బడిలేచుచు నెల్లుతోడనాపుడఁతుక సేరవచ్చెనుసభాస్థులరాజసమీపభూమికి ॥
౩౮ ॥ చ ॥ ఊటిలతరాహు వేర్చితనకోరలఁబాచుగ నొక్కమిక్కిలి ॥ జొటనొ
ట గాసుధారసముజొచ్చిలుచున్నశ శాంకురీతినచ్చటులవిసీలకుంతలనిశాలవిలో
చనపాళినీరము త్కటముగదూంకఁ గావదనకంజమువిన్నదనంబుదొంపఁగ ॥
౩౯ ॥ క ॥ చాతండ్రియీవిధమున జేతురెగతజలమునకును సేతువదేలా చేత
మునందలఁపుమాకవి చేతోవిభుండచ్యునొకనిజేపట్టెననో ॥ ౪౦ ॥ క ॥ అదిగా
కబ్రాహ్మణోత్తముఁ డొవవుచుదోషంబునీకునుర్విశుండవేమినిరాజధర్మమగు
నేపదపడిబ్రోచుటయుమేలుప్రజలునుతింప ॥ ౪౧ ॥ గీ ॥ భవ్యుడితనివలనఁబా
పమింతయులేదు కామపీడితాత్మఁగాననేను కదసిదోషమతనికట్టికొంటినిన
నొ ॥ నాజ్ఞసేయవలయునతనివలదు ॥ ౪౨ ॥ క ॥ అటుగాకపోయినప్పటి కీట
నుంచకమమ్మునొక్కయెడనుంచవెయు త్కటదృష్టిచూనితండ్రి యిటువలెసే
యంగదగదనొనవిచారా ॥ ౪౩ ॥ క ॥ ఇదియునుకూడకపోయిన నొదవఁగమఱి
యొక్కయూరనుంచుమునుమిని వదిగాదనిననుమఱియొక పదమునకిదేశమె
డలఁబంపుముత్తండ్రి ॥ ౪౪ ॥ గీ ॥ నిగ్రహనుగ్రహములకునృపుడుదక్షుఁ డరయ
నందునకార్యకార్యములులేవెయెన్నియుండినబ్రాహ్మణునెంచరాదు బ్రాహ్మ
ణాభిరయనిమెడుపలుకువినవె ॥ ౪౫ ॥ వ ॥ అనిదీనాలాపంబులనబ్బలామణి
పిల్లపించుచుమఱియుమఱియుఁబలికినవైశ్వానరునియందుఘృతంబుజిలికినచందం
బుననుండిపడిప్రత్యుత్తరంబియ్య కవిముఖు డయినఁగంబుకంటి రాజువలనఁదిర
సక్రొత్తయె యాస్థానంబు వెడలిపోవుచునట్లనియె ॥ ౪౬ ॥ సీ ॥ తండ్రినాపయియిం
తదయనింపఁడా యెఁగాడా యెఁగాబోయి నేదండమిడినఁ దల్లియడ్డపడితాఁద
ప్పించదా యెఁగాదాయగొండలచేనోతనయయనక నాళిజనశ్రేణికాత్మనింపా

గాపాయగారానియ పాటువిన్నుఁ గలవారికెల్లఁగన్నలుచల్లనాయెఁ
గానాయగాధంపుచందంబుఁగన్ను. గటకటాయెవ్వరయిననాకష్టముడిపి! బో
వలేరైరిలేరైరిభూతదయులు! నేమి నేయును నేవందు నెందుజొత్తు ననుచువగ
చుడుఁగవిమార్గమనుసరించి॥ ౪౭॥ ఉ॥ హాకవిరాజరాజవణిహాసమహాన

—శ్లో॥ కాంతామణికవిఁగూర్చివిలపించుట. —

హామనోహరా! హాకరుణాగుణాభ్యుదయహారమణినవసంచసాయకా! హాక
మనీయగాత్రయొకరైననినుంగృహభ్రోవరైరయో! యీకడసీఫదైవమునకేమివి
ధముచేసితోకదా॥ ౪౮॥ సీ॥ వికటదుస్సహామహావిషముకంతంబునదాటౌ
యణిశుందుదాల్పులేదె! సతతదుర్వారవిస్తృతశిఖాబడబాగ్నిజలధియంతరము
నసిలుపలేదె! సకలచరాచరజంతుజాలమునెల్లనేర్పడఁబడమివహింపలేదె! పృ
థివీతలంబెల్లఁబృష్ఠభాగమునందునిలకూర్చుపతిభరియింపలేదె! యంతకన్ననుగ
వివరునందుగలదె! దోషభరమెవ్వరైననదొడరిభ్రోవ! రయ్యభూపతివినఁజె
ప్పరయ్యకరుణ! నిలసరయ్యనావెతనివారింపరయ్య॥ ౪౯॥ సీ॥ మోహించిగౌ
తమమునిసతఁబొందినపురుహూతునమరులుభ్రోవలేదె! గురువధూగవనంబు
గోరిచేసినచంద్రనీశుండుమాళివహింపలేదె! కడిమిమైకూతునుగనిపొండఁగో
రినపరవేష్టికారిచేకట్టలేదె! స్మరణశుండైసీతచనదోయిగీరినకాకినిరఘుపతి
గావలేదె! యంతయునుద్రోహమీతనియందుఁగలదె! నేనుగోరినవిప్రుండుగా
నియితర! వంశజుండుగాదుధర్మంబువరుసఁజూడఁ బుణ్యలెవరైననీకవిభ్రోవ
రయ్య॥ ౫౦॥ వ॥ అనిపటియుఁట్లసియె॥ ఉ॥ ఆకవిరాజత్రోవతనకయ్యెడుఁ
గాకయటంచునుండరీ! లోకశిరోవిభూషణములోలతదిక్కులుచూచితెంపుమై
రాకలుపోకలుఁగలుగురాజులనార్యులఁగాంచియెంతయు॥ శోకమతోవిలజ్జ
యయిసోలుచువ్రాలుచుఁబలెగిట్టుల॥ ౫౧॥ సీ॥ ఎక్కడుగామదినంచిపం
డితహంసవాదరింపరేచతురాస్యులార! కారుణ్యమునగతిగల్పించిద్విజరాజుభ
రియింపరేచక్రభరణులార! నిరుపమసతకౌశానిధినిమన్నింపరేతలయెడ్డరాజవ
తంసులార! విడితనిరాధాగువిబుధేంద్రునిలుపరేయిరవాఁదఘారిధరేంద్రులా
ర! సుకవితాపంబుదీర్పరేశూరులార! బ్రహ్మకులజునిఁడేరగోపాలులార! ధ
ర్మగతీఁబూనిరాజకందర్పులార! నామనోహరుఁగూర్పరేనాయమెఱిగి॥ ౫౨॥
వ॥ అనిబిల్వణునదేశించిముద్దీయఁటలై॥ వ॥ అరవిందంబులరీతఁజెన్నల
రునీహస్తంబులెట్లోరైము! క్షురిగాబెన్నిసకాఁపాశములకున్మృగ్ధాంగనాగాన
భ! వ్యరసోత్కృష్టములైననీశుతియగుంబయ్యుద్ధతోర్విపకిం! కరవాదార్పణ
కెట్లుదాడెనదనాకారావనోనాయకా॥ ౫౩॥ అనిబిల్వపొగగిపొగలి॥ గీ॥ త

రుణేనగరంబుగడచిపోదలచియున్న నున్నతాకారులచ్చటనున్నవారు &
 ణముసేయనంతదద్వారసీమ | సీమవారెల్లఁబూజవీక్షింపుచుండె||

— — — పౌరజనపరస్పరవాక్యములు. — — —

అసమయంబుననగరజనంబులుతమలోదాహిట్లునిరి || సీ|| అవనీశ్వరుఁడను
 బ్బు గుఱతః పురంబులోఁజేర్చినయెంతయుఁజేసెనెంతఁడు | కన్యసీవిధమునంగలు
 పొన్నుఁడైరతింగలసెదానికినింకగితియునేమి | యెంతపనికిఁజొచ్చెనీధూను
 రాధముఁడేర్పడనిదిబైటనెట్లుబడెయె | దాగునాన్నిట్టివిధరణేకుఁడెంతయుఁజే
 సెనిర్వరకువీక్షింపకుండ | వీపుఁడెక్కడమేదివినునిపుత్రుఁ | గలయుఁజే
 డయినచూడంగడిదివీంతఁజెలఁగిచేసినవారికిఁజేసినంత | యనుభవింపకందీకు
 నాయననిలోనక|| ఏకాంతంబుననుండిన | లోకములోఁదలంప నెట్టిలోకుఁడైనట్
 డీకొలుపుబుద్ధినతిమైఁబ్రాకటముగవారిననంగబనియేమియింకక|| డొచక్కనివా
 రిలోఁగలఁజక్కనివాఁడుకవీంద్రమానియె|| చక్కరబొమ్మయిట్టిదెవిచాకము
 లేటికిఁజూచునంతలోఁ | జక్కరవింటిజోమరభసమ్మునందూపుబుమిటంగూర్చిబ
 ల్ | చిక్కులఁబెట్టకుండు నెవచింపంగనొంటిగనుండువేళలక|| చ|| కటకటయెట్లు
 భూనురునిగాసియొనర్చుండటంచువంచెన | కుక్కిలుండుభూమిపాలుండిదికూడ
 దుచెప్పంగనేకైచనింతటికినిదైవయోగముకదాతలపోయంగవానిభాగ్యమెట్లు
 టిదొకొయ్యిగుబుద్ధియెట్లుందవిలెన్నియువంటివారికిక|| చ|| ఇలనింకవీనింబట్టివధి
 యించిననీసతిమేనంద్రాణము | ల్నిలుపదుదానికికజననిల్యమభూవరుండంతట
 న్నదిందలంపంగనేయియాకొయటధారుణియేవిధమాకొయింతకుం | జలమహా
 భూనిభూండుకవినమ్మతిటోచిననన్నిచక్కనొ|| చ|| అనియిట్లువేరువేరగుంపులుగ
 ట్టిబలుకుచున్ననొకకొందఱిట్లునిరి|| క|| చోరుండనువామనుకవి | కారయంగనునేటి
 క్కినియధానకంబయ్యెక|| జాకుండుమఱిరెండుండగె | శూరులుమెచ్చదురెజార
 చోరత్వంబున్ || వ|| అనుటయునక్కాంతాలలామంబక్కవివరునింజూచియిట్లుని
 యె|| డొహకవిరాజచంద్రుడవాంచితవిగ్రహనన్ననిప్పుడ | స్తోకవియోగవారి
 నిధింద్రోచిచనందగవొనెసికున | య్యోకరుణాంబురాశివనియుల్లమునందగనమ్మి
 యుంటిని | వేకతమట్టులేగెదురహింగవగూడనమేలుసెందదే || వ|| అనివిలపించుచు
 న్నమాగకంబునంబోవుచుండెనినిబిల్వణుండుదోధూయనూనమాననుండైతిరిగి
 చూచియిట్లునియె||

— — — (బిల్వణుండుకామినింగూర్చివలుకలు.) — — —

ఉ|| హాకమలాయతాక్షచెలిహాసరసీరుహకుట్టులస్తరి || హాకమనీయగాత్రి
 సతిహానవమోహినిహావధూమణి | హాకనకాంగిసేనువిడచాక్షిణంచుండలంచె

దీక్షనీ । లోకమునందుజేవునకలలోతగాకస్వతంత్రమున్నదే॥ ఉ॥ ఓరవణిమూతి
వికసితోత్పలపశవిశాలనేత్రన । న్వారకయేలఁజూచెదవు ద్వారనివాసినిగోల
దేవతా । వారవధూటికానయనవాగురికావలయంబునందుదు । ర్వా॥ జీర్ణ
తాచుగుడివచ్చునెబ్బిల్లు ణుండెన్నిభంగులకొ॥ వ॥ అనిపలుకుభూసురవరుండల
వరులురుగతిబదమనిశ్శశానవాటికిఁదోడ్కొనిపోయియొకవటచ్చకుంబుక్రింపని
బ్బినబిల్లు ణుండునలుచెసలంఘాచిశల్లదెల్లనియెల్లంబుతో మందస్మితవదనారవిం
దొండైవీర సేనునకిట్లునియె॥ క॥ ఓతలవరితడవేటికి నాతతనిశితానిఁగొనిధరాధీశు
— జ్ఞాతంత్రముననుబిల్లు ణు॥ వేతెగ్రవేయుముశిరంబునిశ్వముమెచ్చకొ॥ వ॥
అనినవినివీర సేనుండిట్లునియె॥ క॥ కవిరాజవర్యనీకిపు॥ డవిరళగంని చుకైననాత్మభ
యంబు॥ దవులకదరస్మితాస్కుండ॥ వవుటకుఁగత మెద్ది సేప్పుమమలచినారా॥ వ॥ అ
నినబిల్లు ణుండిట్లునియె॥ చ॥ హితమతిజెప్పెదన్విసుమహీనగుణాకరవీర సేనయా॥
క్షీరమణాత్మజాతసరసీరుహలోచనమంత్రదేవతా॥ కృతీయుయివేడకనాహృ
దయగేహమునందునజోడుగూడితా॥ సతతముచాయకున్నదివిచారములేటికిదై
న్యమేటికి॥ వ॥ అనిమఱియునిట్లునియె॥ చ॥ కలికవధూమణికిస్మరకస్వరచారురు
చిక్షగుణాకర॥ న్నలలితతుంగపీనకరీనస్తనమధ్యగహరభాసురం॥ బొలఁదయు
మోమునంటిరుచిపొందుసుధాకరమైనరీతినా॥ తిలసుమనాసికన్మదిదేవతగా
స్మరియింతునెంతయుకొ॥

——— (తలవరి కవినిఖండింపకయుండుట.) ———

వ॥ అనితదేకాయ త్తచిత్తుండైనకవివరునిఁజూచిఖండింపకజేతులురాక
హృతబహుజనప్రాణంబగుక్యపాణంబునేలంబడవైచివీర సేనుండుక్యపాధీస్తుం
డైనిలువంబడియున్నతదనంతరంబయివ్విచ్చిండు రాజపుత్రినిహృదయంబుననుప
లక్షించియిట్లునియె॥

——— కవికామినినిహృదయంబునఁబలుదెలంగున్నరించుట. ———

చ॥ పరమసువణకాచంపకవిభాసురగౌరిసురోమరాజిని ద్ధురంగొనిమేలు
కొన్నసతితోయరుహంబకవిహ్వలాంగిదా॥ మరసదళాయతేక్షణఁబ్రమాదవ
శంబునఁబోవువిద్యవై॥ ఖిమదిలోననెచ్చటికిఁగాంతుదలిర్పఁగఁజింతఁజేసెదకొ॥
చ॥ విలసత్పంకజమధ్యగౌరిరుచియేపెంపొందుగోరోచనా॥ తిలకోదంచితపాట
లద్యుతికనదీవ్యల్లలాటంబునై । లలినొక్కింతమదంబుదేనలసలీలాఘూణకదృ
క్పాతమై॥ చేలువొందుకొనతిమోమునకొనిలుచునాచి త్రంబయుక్తంబుగాకొ॥
చ॥ శ్రమజలసాద్రబిందుతతిసారపుమాక్షికరాజివైఖరిం॥ గొమరునెలంగహే
మమణికుండలదీప్తులగండభాగముల్ । రమణరహింపఁగానుపరిరత్నమభూతిని

యోగమంది బెల్వమరుతచాన్యమిప్పటికిసాత్కభజించెదనిశ్చలుండవైః ॥ ౧ ॥ యి
 మచాటచందురునిబోలుమొగలబును మొలకచన్నులు ॥ సన్నపుటాటులేవయిన
 చాచలకేటినమేరసొంపునా ॥ కన్నులు రూపునేమగుడఁగాంచితి నేనిమనోజసా
 యుక ॥ గ్ని నైటికొంకదోకొనినసెప్పెయి నెమ్మదిచల్లఁజేయుదు ॥ ౨ ॥ ఏవధం
 గాంతునారమణ నేనొకరాతిరితుమ్మినంజీరం ॥ జీవియటండుదచ్చుభవిశేషవచో
 విచవంబుమాసిరో ॥ పాపహచిత్తమై పలుకకందపుగమ్మఘటించెఁగణ ॥ మం ॥ దా
 నిధిరామది న్నెదలియాదుచునున్నదిగాఘనంబుగా ॥ ౩ ॥ ఉన్నతచారుపేపరప
 యోధరభారము శేతఖిన్నమై ॥ జెన్నగునూత్నయావనము చేదనరారుసు
 రాననన్యన్మనఁగొంగలింఁచివదనంబు ముదంబున ముద్దు వేట్టుదు ॥ న్వన్నియమీజమ
 త్తమధుపంబునరోరుహమానుకై వడి ॥ ౪ ॥ మానినివిస్ఫుటాంబురుహానంజాలప
 త్రివిశాలలోచనం ॥ బీసకరోరతుంగకుచభృంగగరుద్రుచినీలవక్రస ॥ న్మానితకో
 మరూకసమానవరాకృతికామదేవత ॥ దానిగురూపదేశమువిధంబునధ్యాన
 మునేనునాన్మలో ॥ ౫ ॥ నరివాలూచులు మొల్లకొవ్విరులకాంతింజెందుకల్లాడ
 నుండరమైతే నెలజిల్ల మోపిగలయాతన్వంగివక్తా బ్రహ్మ ॥ ధరణీకసాధుప
 కోపకారముమడికదల్చంగృతజ్ఞులె ॥ న్నరయన్నామదిమర్వనిప్పటికినెచ్చెం
 తానుభావుండవై ॥ ౬ ॥ దీటునెలంగంబంచశరదివ్యధనుగతమత్తభృంగరా
 బ్ధి ॥ గుత్సభారుచిరకోమలకర్పూతాలకంబులం ॥ చేటగుదండపత్రములనీ
 లసరోరుహధూషణంబులక ॥ లూటిగదానిమోముమదిలోదలపోయుదుమాటి
 మాటికి ॥ ౭ ॥ నెల్లంబై నీటునవ్వవెన్నెలలచేదెల్పొప్పలేకెక్కలక ॥ మొల్లం
 బైతగుచంచరీకమాలగోముంజెందుకన్దచ్చులం ॥ బ్రోల్లిలాంకశరత్సుధాఁశురుచి
 నొప్పుకభామసెమ్మొమునా ॥ యుల్లుబుంజివురింపనిప్పటికి నేనుప్పొంగివీక్షించె
 ద ॥ ౮ ॥ చ ॥ సరముహాసిందుకంధరముదారతనొంచికరాంబుజాతము ॥ న్వరక
 టిసంఘటించిజడవామధుజంబునగబ్బిగుబ్బచ ॥ న్నొరయవహించినిల్వఁబడి
 యూరకనన్నవసేకరీతుల ॥ న్వరమతెజూచునత్తరుణివణకనసేనెదనేమదంబు
 న ॥ ౯ ॥ నేనపరాధియైయడరి నెర్పునదత్పదపంకజంబులం ॥ బూసికతోడుతంబడి
 నంబోవఁగద్రోచించరించుచున్నయ ॥ దానిచేరంగువట్టిననుదాత్తతసిగ్గుకకోపము
 య్యెడ ॥ చ్చానకయున్నదానివరమానినిసాత్కదలంతు నెంతయు ॥ ౧౦ ॥ సరిగొనినే
 లనేలుసువిశాలనితంబములాప్పుదానిమేల్పరసులలోతుఁగాంచిబలుసమ్మతము
 ల్లచునాభిదానిమం ॥ దరగతిగల్గుదానినిమృతాశసమానవిలాసబాహువుల్పరఁగిన
 దానినెన్నెదనుభావమునందనుమధ్యసెప్పుడు ॥ ౧౧ ॥ అప్రతిమానబాధసురతం
 తమునందునిమిలితాక్షయై ॥ కప్రపుతావిమాటికినిగ్రమ్మఁగనూర్పులవేడేవాడి

గంధాపరబిక్షత్రమావిబువ్రుదాకొనిరాలగనొప్పువానినే! నప్పీయరా
 లనొమునుమనస్థితినిప్పటికిందలంచెదక! ఊనాయెడనొక్కమాటయుమనంబు
 సభావనచేసేమాటాక! దాయకనంతరంగమునదానటికట్టుకకోపభి
 యోయతబాష్పకంతయుయుప్పటియు స్ఫులమోవిగ్రాగగగా! జేయఁద్ద
 డంగరోదనముచింతనసేయుదుదానినెంతయుక! శా|| ఏకాంతంబుననొక్కనా
 మగృహమండెవ్వారురాకుండగా! వాకంజేక్షణదర్పణంబుగొనివీక్షాసక్తిచుం
 డంగనే! జోకవ్వనూపసింపమత్ప్రతినిధింజూచెంతయుకసిగ్గుతో! నాకంపించి
 భ్రమించిమించెమదనోద్యన్యానసారభోజయై! చ|| మఱియునుగంధయుక్తమ
 యమంజాళమైతగుమోముదమ్ముపై! తిటిగెనుగంధలుబ్ధమయిదేటిగమింగనుదో
 యమాట్రకిం! డెరచుచుఘూయుచున్యోగమొద్రచ్చుచుగేలిసరోరుహంబుజే
 దమునుచునొప్పుకప్పొలతిధ్యావముసేసెదనిట్టివేళలక! మ|| ఒకనాడెక్కడ
 త్రోణిపైవటువజారుండంగనేనంతలో! నకలంకస్థితిఁబోవసిగ్గుచడియఁహోయం
 చుఁదావిహ్వలాం! గకయైభీతినినొక్కచేతమదనాగారంబువేమూసివే! రో
 కచేనొక్కలిగప్పువపడఁతినేనూహించిప్రార్థించెదక! చ|| అటునిటుముందువె
 న్నబహిరంతరసీమలనన్నిదిక్కులక! స్ఫుటతరకాంచనాంబురుహశోభితమంజు
 లనుండరాస్యయై! తటుకునవాలుఁజూపులనుదాననఁజూచుచుసంచరించున!
 చృటులవిలోచనన్లుదినిసన్నుతిసేసెదనేఁబ్రయింబునక! శా|| ఆకర్ణాంతములై
 మదాలసములై గబ్బోపమానంబులై! శ్రీకల్యాణములైరమావరసితోద్రేకం
 బులైయైందవా! స్తోకాంశుప్రతులైచదుప్రణవిభాశోభాయమానంబులై!
 యాకంజాక్షవిశాలనేత్రములునాస్వారతంబునందొప్పెదుక! చ|| సమయమె
 టింగినేదలుపు చాటుననుండఁగఁ గేలువమ్మిమో! హమునమొగంబునంది
 డెనుదాగమనంబుఁదలంచిమాచుచుం! గ్రమమునమతుక్కలాంకపదకాండముల
 న్నగగీతఁబాడుచుక! రమణిమనోవికాసయయిరాజిలుదానిమదికభజించె
 దక! చ|| కలువలగేసుకన్నులనుగాటుకరేఖలుదీప్తిజేక్కలం! దలఁగఁజం
 దనంబలదియాపయఁగస్తునికొంతబూసిమే! వ్రీలకముదిద్దిమత్సములదీపగుహ
 పటబొట్టచుర్చునా! యలికులవేణిముద్దుమొగమబ్బుఁగఁదలపోయెదంత
 యుక! మ|| కొనగోళ్లకబిగిగుబ్బలాత్తికురులుంగూడంగఁజేహత్తియు! న్నొ
 నపటంజిగురాకుమోవిఁగొనమోముల్లాటిరోషాత్పయై! కనుదమ్మిల్లుగు
 డించియున్నురనిసీతాకారంబుగావించుచుక! ననుగోపించువధూటిమోముమ
 దినంబునంబుగావించెదక! చ|| స్మరజనకంబులైయమృతసారములైత్రుతిరంజ
 నంబులై! యురయన్మదూత్తరంబులయినుండములైమదికింబ్రయింబులై! కరము

నోష్ట్రప్రస్థ పరికిణాశుచిస్థితసంయుతంబుతైః పతగుసుదంతివాక్యములుజ్ఞాన
 శోభిలునామనంబునకాచితనరంగనామదిందరళతాలనిమిలతలోచనంబుతైః యా
 నుకః శస్త్రచందనరసాహితపాండురగండభాగమైః ఘనశృంగనాభికాకుటిలక
 ల్పితపత్రలతాభిరామమైః యనువగుసుందరీమణిః ఖాబ్జమునిల్పేదవేడగ్రహీతం
 గన్ఢః చ॥ మఱియునుగణాపాభినిసమంచితకాంచనకుండలంబులు స్నేహయంగగ
 బ్ధిగుబ్బచనుమిట్టలముత్యపుబేలుకరంజీలం బిటుదులఁగాంచియుప్పముఱిపెం
 బుననందెలుమోయవచ్చునా మేఘుఁగుమిటారి నెన్నెదనుమీరుదినిప్పటికన్ఢాహం
 తంబుగాన్ఢః శాసందితిదోయినామెడనుజకగ్రానిల్పుచునిక్రమింపైతే యిరవ
 ముతైః కెలంగుతనయబ్బరళబ్ధి మేఘుఁగుగుబ్బలం బొందుగనాయురంబునను
 బూంపుమొగంబునమోముజేర్చినన్నందగఁజూచునచ్చెలిమనోహరమూతకంద
 లంచీచూడక చ॥ కురులుభుజాగ్రభాగమునఁగూడినటింపగళంబులీలమై యొ
 రుగగఁబెట్టిరైకవిగినోయ్యనఁగాంతులుజీటువాఁటగా మేఘుఁగుమిటారిగుణ్యతే
 లమింగనుపట్టఁగనన్నఁజూచునగ్గతీతయరాశదృష్టులేదఁగాంతుదలిర్పగఁదేజరి
 క్లేషక చ॥ అలరగఁగోమలారుణకరాంగుళముల్లలపైఘటింపఁచోవలయుముగా
 భుజాలతలువాంచిదృఢాంగవివతనంబుల స్వేలయుచునుండఁగాసపరివేషము
 ధాకరకాంతినొప్పునప్పొలఁతుక మోమునామదినిఁబూనిభజించెదవేడగ్రహీతం
 గన్ఢః శాతానాక చాటివేకువనుదల్చుమనకశయనించియుండఁగా నేనటలేచిలేప
 గనున్ద్రతమిన్వేసనాకులశ్వముం బూనినరీతినాదెసకుఁబూల్పుగ మోమిడకొం
 గలించునమ్మానినివాత్సనిపుటికిపట్వక నేనుభజింతు నెప్పుడొకఁగం॥ చ॥ చను
 దోయిన్సొగమందులేఁజెమటలుకజాలగుఱుల్పెకులం దనరందూలఁగహార
 ముల్పేదనియాడఁజైతుల్నేయుచోఁ జనునొప్పున్ననుఁగాంచిలేనగవ్రతోశ్వా
 సోక్తుఁడొక్కటికన్ఢః గొన్నబైపల్కువధూఁతినామదినిఁగోరుగ్రహీతభావించెదక
 మ॥ అలగుంబానుశ్రుతాసీవచ్చుటకు నేనన్యంతమున్నచ్చుట ల్వలపెచ్చందలపోసి
 తామవికృతద్వారంబునన్నిల్చినం చలనంబందుచునెచ్చెగదసికాంతిల్పిట
 నెల్లెత్తికోకిలవాగ్ధ్వఖరిరోదనంబుగనునాకళీసతిం గాంచెదకః శాద్వారమున
 న్వసించికదుదైన్యమునన్ననుఁజూచిచూచిత ద్వారతలంబునంబడిశుకాప్తి డస్సి
 యునించుకంటెనిద్రారతఁజెందిలేచిమడిపల్లడిలంగులనతరపోయె యాచియు
 చున్నయచ్చెలియనాత్మభజించెదమాటిమాటికిన్ఢాపింబుయుచ్చుల్నిగుడంగ
 నేత్రయుగళిన్ఢామ్పంబునైతరాలసం చలంజూచుచునావిధంబునుగుచున్
 స్వాంతంబునానావిధం బులఁబోగామదినుండుపెహంగ మోమునాన్వందిచు
 తించునబ్బలభిన్నీలశిలాకచన్మదిని నేభావింతు నెల్లప్పుడొకఁ శావేకువనొక్కనా

ఒకవేళ్ళమున న్నెఱికోపుషీఁగఁగాఁ | గోరిలవాణియున్మిఠఘూడిఁతదీఘవి
 లోచనాబ్జయైఁ బ్రేకువనిద్రలేచిరుచిదేరఁగవోకినమోవికలిచే | నాకరగప్పు
 చాసనుమదాత్మనునప్పటికిందలంచెదఁకఁ | చ॥ మఱియొకనాటిప్రాద్దు ననుష్ఠానక
 బరచటచుంగుమైరిదానిరపుగ నెచ్చేలింగదసియింతిప్రియోక్తులువలకచుండనేర
 బలువునవచ్చి వెనునిలువంబడినంత నెచూచిసిగ్గుతోఁజిటునగవొప్పఁబోవువగఁ
 జిత్రమునందలపోసిచూచెదఁకఁ | మ॥ ఆపరాధంచొనరించితీవనుచునన్నత్యంతకో
 పంబుతోనుపలాల్గిపక నెమ్ముగంబియకనోపూచాబుఁజాలంచుఁబోనపుడు
 న్ననుబ్రయోక్తి నాముకొననత్యాసక్తిలేనట్టిమాటపచారించిననవ్యధూటిఁగ
 క్రిగింటంజేర్చిలాలించెదఁకఁ | చ॥ పడుకొనియంతలోనఁబరిధావితయైవడిలేచినిద్ర
 చేఁదొడవడియూవలించిమెయిదోట్రువిదిర్చివిజృంభణక్రియం | బొడమినమో
 మువాసనకుఁబూనిభ్రమించుచునున్నతేంట్లసం | దడికిఁజలించునట్టికనుదమ్ములు
 గల్గినదానినైనెదఁకఁ | చ॥ మనసిజపూజసేయనిజమానినులందగఁగూడికలికా | జ
 నమునకేగుచోఁదనదు పార్శ్వమునవ్వసియించునన్నఁబూ | చేనసినశంకతోఁడజ
 నులేమనుకొందురొయంచుభీతిమై | తుగామిటులుండుమంచుగనుసన్నయొనర్చినక
 న్నెనెన్నెదఁకఁ | చ॥ సరసిజశేత్రతాబ్రథమనంగమవేళనుసిగ్గుదోఁపనే | సయము
 ధైర్యవృత్తిఁగదియంగఁదలంచినటాచిపూతక్రతు | ల్నెరపగనందుదీపశిఖలీనత
 గంపమునొందుకణఁకాధా | సురకుముదంబుఁగప్పుసతిటాచెదనిప్పటికిన్ముదంబు
 నఁగంగం॥ చ॥ చెలితమితోఁడ నెచ్చెలులసీయనికోపమునేసిశీఘ్రకం | దలతలవం
 చుఁబోగదిమితత్పరతంబులకల్పనింపఁగా | నలరుచుసంస్థితాస్యయయియంతట
 నాదెసవచ్చి కూటమిం | గలసినభామినీమణినిగాంచెదఁగన్నులకర్వుదీటఁగఁకఁ | మ॥
 కలకంఠోపమకంఠనాస్యజితరాకాచంద్రబింబన్మయూ | రలసద్బహుసమాన
 వేణసుగుణవ్రాతాత్మనేత్రప్రభా | విలసన్నతచకోరయనవిజితశ్వేతచ్ఛదం
 గాంచనోజ్జ్వలకుంభస్తనిఁగామినీమణినినేభావెంతునెల్లప్పుడుఁకఁ | ఉ॥ విరిశ
 య్యంబవళించివన్నథమదాపిర్భూతికాంగంబుల | న్వరిగావింపుచుఁగోఁగఁలించి
 ముదమెచ్చిచ్చుచుకేమ్మొవిసుం | దంపక్రింబుననిల్చిప్తేసురతసంధానంబుగల్గిర
 చుశం | బరవిద్విడ్జ్వజవైజయంతిమదిసంభావించిప్రాధిఁంచెదఁకఁ | ఉ॥ సిచ్చెపుగ
 ల్చిచన్నుఁగవచెన్నగనిక్కఁగనక్కఱించియం | దబ్బురపాటుగన్నడఁగనంగవి
 భంగమిషంబునకరుచు | ల్లుబ్ధితలంగబాహులతలంబయికత్తిగభీరనాభిపెల్లు
 బ్ధినవేడకూపుచెలినుల్లమునందలపోసిచూచెదఁకఁ | చ॥ వరుసవివళితఁబులయి
 వ్రాలునపాంగవిలోకనంబుల | స్మరశనోపమానమృదుమంధరమంజులభావ
 లంబులక | దరమధురస్మితంబులనుదాళిమియానములన్విలాసతఁ | సెరులెసగంగ

నా పృథ్వీశేష్టతనామదినంస్మరించేదృశః॥ కనుగవయించుకంతసేటిగోన్మాన
రించినరత్నపాళిక॥ కణములయుంకృతధ్వనులుగౌరవమొప్పఁగఁజన్నదోయినా
క॥ గోగనుబొమ్మలై తీనిజకైశ్వముచక్కఁగ మెచ్చాచర్చుమఁగ॥ నీనిఁబలుమాటుని
చ్చేటికేనేమదిలోనభజింతు నేంతయు॥ చ॥ అరయసహింపరానివిరహతాపశోభం
దినచైరయంబునక॥ సురతవిశేషసంగతులజొక్కఁపుతాండవసూత్రధారిమైత
రమిడియంగమంగమునుదాఁకఁగఁగొఁగిటబట్టికన్నదో॥ యరయిడిచెక్కునా
కుకసతినాత్మభజిచెదఁగోరొమీఱఁగ॥ చ॥ విలసితమన్మధన్విరహవిహ్వలతా
లసగాత్రసుందరిక॥ లలితకురంగనేత్రసువిలాసరసాంచితచారుకాంచనోజ్జ్వల
లమహనీయచేలయుతశ్యామవిరాజితహంసయాననేనలవడసంస్మరించెదననా
రతమున్నదిలోనవేడుకక॥ చ॥ మలయగిరిప్రభూతపవమానములంగతివలాడఁ
గా॥ సలలితరత్నవేదిపయిఁజక్కఁగఁదావసియించిగీతము॥ ల్లలకొనివీడునుస్వర
యంతంబుగఁబాడుచుచాళిపాళికె॥ లలినయనోత్సవంబొసగులక్షణగాత్రినీనే
భజించెదక॥

— విరసెనుండుకవిరచించుపద్యంబులరాజునకుఁబంపుట. —

వ॥ అనియట్లుకవివరుండుమదనోన్మాదంబునయామినీపూర్ణితలకాయ
త్తచిత్తుజైతద్వర్ణనాతివిశేషంబులుగౌరచించినపద్యంబులుతాళపత్రంబులలి
ఖింపంజేసినవీరనేనునియనుమతంబునఁదద్భృత్యులుభూపాలునికప్పటప్పటిక
న్పించింబూచిచూచియంతకంతకుకోపాటోపంబునఁగసరివేయుచున్నానీకివి
సికితద్వృత్తాంతంబంతయుఁగవివరుండువినవీరనేనునకిట్లనిగి॥ ౧౨౦॥ చ॥ పా
నుగుచినతగ్రావిభవుఁడీకవిరాజురచించునట్టిప॥ ద్యముఁగ్రహించిరాజున
కునర్పణగేసినఁజూచికోపబా॥ వమునదురుక్తులుంబలికివారికఁబొమ్మనుగా
నమంచిచూ॥ టమరఁగఁబల్కడప్పుడుతదాగ్రహవృత్తిచింపశక్యమే॥ చ॥ అ
నవుడనీరనేనుడుదదాననముంగనియొకవీంద్రనీ॥ వనఘుఁడవిదిరావరసుతా
భుఁడనానినుహింససేయఁగా॥ మనమునసతగ్రాహమతినిఁజూఁకఁబూనితినే
భరింపఁగా॥ బనివడిత్రాయుపద్యములుపార్థివుఁడొప్పఁడిదేమిసెప్పుడుక॥
చ॥ అనవుడుభూసురుండుహృదయాబ్జమునంగదుసవ్వయోరిని॥ న్ననయముమె
చ్చితివ్వసుధగాధివుమానసముంగరంగునే॥ పనివడియేలఁబంపితివిపాల్పడేనాకని
బ్రహ్మచేళకె॥ ట్లకుభియించియండవెతలఁబడఁగారణమేమిచూడఁగ॥ ట॥
పీఠలాఠివీరమతియూరకత్రిపుకుమేమిత్రిప్పఁగా॥ సారముఖిజ్ఞముంగొనివిచార
ముసేయకద్రుంచుమన్నఁద॥ దీరతఁగాంచివాఁడుక్షీతదేవకుతాత్తమయేతద
ధామైయారయఁజాలశాంతపనికైసభకంఠ్రుదునిన్నఁనెన్నఁగ॥ క॥ ఏమేమి

అనియోయ ॥ భూమీపతమానసంబు పొరలకపోయెక ॥ సామీయిమా
 క్తకను ॥ నామోదతమంచిపద్యమానతియిమ్మ ॥ వ॥ అనినవినిస్మయిర్మయైన
 గ్రన్థనుద్దేశించి ॥ తనస్మృతియఁగువాఁడువేణిచరియించుత్తేభాగవ - ౧౦
 డండేయమయ్య ॥ తనరసంచానుధాధా క్రీడలాడెడుశృంగారసరసిలోజెచ్చ
 మయ్య ॥ తనతేజమాతప్తకనకాంగిదర్శించుదర్పణాంతరమునదార్చుమయ్య ॥
 తనవాఁడువాసుగంధశ్వాసవిసరించుకొనువ్యజనంబునగూర్చుమయ్య ॥ తనన
 భంబారమణియింటనునుపుమయ్య ॥ యాశరీరంబుపంచత్వమెనసినపుడు ॥ స్వాం
 శములతోడభూతంబులైనవైదఁ ॥ గూర్చుమయ్యవిధాతనాకోరికీడి ॥ వ॥
 లనియిట్లుకమలభవునివేడి త్రికరణపూర్వకంబుగనమసకరించి నిలువఁబడియు
 న్నుపర సేనుండుదత్తద్యంబుగ్రహించుకొనిరాజసమీపంబునకువచ్చి తత్ప్రతికస
 మర్పించిన ॥ క॥ ఇదియేమిమాటిమాటికి ॥ హృదయంబునలేదెభీతయోతయన
 నవఁ ॥ డదరకసామీభూవర ॥ యిదిచూడఁడుయొక్కవితయే మోతలఁపక ॥
 వ ॥ అనినలభితంబుగైకొనిపద్యంబుజదువుకొనియయ్యర్థంబనేకార్థంబులుగాఁ
 దోచినకొంతతడవాలోచించియిట్లుయె ॥ క॥ ఓరిదురాశ్మకవినుపలు ॥ మా
 రియురావలదుహెచ్చిమరివచ్చితివా ॥ నేరముగొందుగ్రహించక ॥ నూరక
 యాపనిఘటింపుమొప్పదుమాకుక ॥ ౧౩౦॥ గీ ॥ అనిరాశుండగుచునావీరసే
 నుండు ॥ వచ్చిపలికెవిప్రవరునితోడ ॥ నేమివ్రాసినావోయెటుంగనేనింతైన ॥
 మనసుగరంగదయ్యెమనుజపతికి ॥ వ॥ అనిపల్కందలయూచి యూచివదినాహ
 యందువేసాహసం ॥ బుడఁజాతుర్వమెల్లగఁగదనగఁకభూమీశునుచ్చాయ
 ముం ॥ గనికెందొక్కటియైనమంచిదగుఁగాకాయంచునిశ్చంకుడై ॥ క్షియా
 హింశెకరప్రయోగమయితాకంబద్యముద్యద్గతిక ॥

— శ్లోకవి రాజకోపశాంతికరమైన యొకపద్యమువ్రాసిపంపుట. —
 పంచపాడి.

చ॥ రవిజుడభాగుణింపవిధురంబుగఁభట్టినశంఛెభారవి ॥ ప్రవరుండ
 డంశెదీర్ఘముడఁబ్రాణముఁబాసెగుడియ్యభితుండీ ॥ యవసికిడప్పభీముఁడుద
 డంతగతస్మటికొమ్మకెట్టని ॥ కుగనముగనేభుకుండుడుకొమ్మనదీర్ఘముకెట్ట
 మండుడి ॥ భువినతేడెన్నదీర్ఘయుండుభూపతివీవుడలంకభూవరా ॥ వ॥ అనిప
 ద్యంబుఁభిముంచివీరసేనునకిట్లనియె ॥ క॥ ఓపుణ్యాశ్మకవినుమా ॥ యీపద్య
 ముండేగ్రహించియెంతయుంజనినీ ॥ వేళునవొసంగినవేయా ॥ భూపతిసనుచి
 ల్పంపుఁబొమ్మరయమునక ॥ వ॥ అనిచెప్పిననప్పద్యంబుగ్రహించికొనిపోయి
 రాజుమందరంబెట్టినయప్పత్రికదండధరాసి ప్తత్రికవిధంబునమదికిందోపంజూ

చితదళకంబుగ్రహించిమహీవల్లభుడుపననోత్కంపిత కదలికామహీంబు
బుచ్చదంబునంగంపితసంస్కారవయపుండైయెంతయుంబ్రోద్దుచింతించితదుభయ
దుఃఖంబునోహసారంబులును దత్కవికామహత్త్వంబునఁబాఠించి హాసితో
న్లునియె.

రాజుకవిరాజుంబిలువఁబంపిపుత్రసూరడించుట.

క॥ ఓవీరసేనయిచటికి । వేవేగందోడితెమ్ముబిల్లులుననినక । భావ
మురంజిలవాఁడుధ । రావిభునకుఁమొకివచ్చిరాసుతకనియెక॥ క॥ ఓతల్లిని
మనోహరు । నాతతసదయాంతరంగుఁడైవసుధీశుం । డీతటిదోడుకరమ్మనె ।
నీతాపముమానుమింకనీరజనయనా॥ వ॥ అనిననిగ్రీష్మసమయదఁదహ్యమాన
మానసమైనమయూరికఘనాఘనగర్జానినాదంబువినినచందంబునసుందరీమణిత
ద్వచనంబువినికుతూహలచిత్తయైకంతహారంబొసంగిన గ్రహించుకొనిబిల్లులు
నకిట్లనియె॥ ఉ॥ ఓకవిరాజశేఖరమహాన్నతీశ్వరచిందుపద్యము । దేకువతోఁ
డనానరపతింగనియిచ్చినఁజూచియెంతయుం । కైకొనిదానియర్థమునుగాంతు
దలిర్పగ్రహించియిప్పుడ । స్తోకజవంబుమీఱనినఁదోడ్కొనిరమ్మనెనయ్యలి
య్యతక॥ వ॥ అనియత్యాదరంబునుశుభలక్షణప్రశస్తంబగునతనిహస్తంబుఁబ
ట్టుకొనివచ్చునెడగీ॥ రాజరాజగుమదనాభిరామనృపతి । తనకుమారినిదలఁచి
యాస్థానమెడలి । వచ్చితద్వారమందున్నవనజపత్ర ! నేతిదగ్గరఁజేరికన్నీరు
దుడిచి॥ గరం॥ గీ॥ శిరముమూర్కొనిచికురమత్సిక్కువాపి । చక్కఁగానిడె
గద్గదస్వరముతోడ । ననియెదయమీఱఘాపాలుఁడాత్మజాత । కమ్మతాప
త్రయముమానుమమ్ముయనుచు॥ క॥ ఓకూర్చితసయకవివరు । నీకోరికమీఱఁ
గుర్తునిశ్చలమతివై । నాకడకునురావమ్మా॥ యీకడనాచేయుపనిగ్రహించుము
మదిలోక॥

రాజుకవినరు నెదురుగాఁజనితోడ్కొనివచ్చుట.

వ॥అనియుపలాలించియంతఃపురంబునకనిచిబిల్లులునకు నెదురుగాఁజని
నమస్కరణపూర్వకంబుగఁగొంగలించిచతురంతయానంబున నధివసింపంజేసిన
భామంటపంబునకుందోడ్కొనివచ్చియుచితాసనంబునంగూర్చుండనియమించి
సభాసదులువిననృపవరుండతనికిట్లనియె॥ ఉ॥ ఓచతురాననాన్వయమహాదధి
పూర్ణశశాంకబిల్లుణ్ణా॥ భ్యాచతురాస్యనీమహిమఁగన్లొననేకిశక్యమాధరక
నీచతురోక్తివైఖరికినిదృఢవృత్తికినికవిత్వధా॥ రాకవితైకస్వతునహృషమున్నచి
నేనుమెచ్చితక॥

శృతి యాశ్వాసము తనకూతురి బెండ్లిగమ్మనట. ౪౭

చ॥ తడబడి మెవ్వఁడేనియుఁగృతఘ్ననియందొనరించుమేలుకై | వడిసి
మదీయకృత్రిమముభవ్యగుణాకరనీహనంబునం | దడవకసుందరీమణి వతంసము
నాతనయన్వరించియే | రృదసయమొప్పుమత్తురికి భతకపుగన్నని పల్కివేండే
య॥ ౬౪ క॥ రేవుసమస్తంబగుగా | నీప్రాద్దున్యడలినావుహితమతితోనీ | వీడట్లు
సేదవేటుము | భూసాలనుతైకచ్యూఘాసురవర్గా॥ వ॥ అనియొడంబుచికవి
మరునిగుధాస్తాసంజనకిన్ది బసఁ తాఘ్యునికట్లనియె ॥ క॥ ఓమంత్రవర్యచూచి
తాభూమినుంచి తవృత్తిబోలింపంగా | నేమందునెంతదృఢమా | భామాను
ణిహృదయవట్లంబరిశీలింపక॥ క॥ ఈవిధముననిర్వరకు॥ దైవాజ్ఞకామటనమ
య్యెందప్పింపంగా | నావశమేయగ్రజన్ముండు | భావింపగఁగూతునిత్తుభవ్యవిచా
రా॥ వ॥ అనినపినిమంత్రవరుండును సభాసదులను నేతతాగర్వంబువిశేషక
ర్వంబున పిసి వారలనందఱంబనిచి యుతఁపురంబుఁబ్రవేశించి పరిచారికాజనం
బులంబలిపించియిట్లనియె॥ క॥ ఓకాతలారమత్సృత | కాకవిదర్యునకుభోజన
దుబ్బపూర్వం బేకొలదివిచారించితి | రాకొలఁచింజేయుడనుచు ననిచిరయము
నక॥ ౧౫౦॥ పాతనదారయగు మందారమాలిక కాచందంబంతయు జెప్పియూ
యమకానందంబాపాదించి భోజనాదికృత్యంబులుదీర్చి సుఖంబుండునంత॥

— శృతి యాశ్వాసము —

చ॥ తెలతెలవారెందూర్పునలుదిక్కులవిచ్చెదమంబుపట్టులుం | గలకలవ
తెగోకములు గాంచెముదంబులుమవ్రజంబుఖ | స్థలముననాడకాడకునుజాతె
జెలంగిపదాయుధంబులు | ద్దళగతిమోసెవీచెవలి గాడ్పులుభూజనులుల్లసెల్ల
౬౫ సీ॥ కోకాంగనాగణశోకమారుతమిత్రఘనతరజ్వాలలఁగందినాడొ | విర
హదుస్సహవధూవిపులనిశ్చననోష్ణ గంధవాహములచేగమలిచాడొ | బాధిత
పద్మినీపటలకుక్సంప్రాప్తఘోరపాపంబునగుందినాడొ | జనదూరతాప్రాప్త
జారచోరవ్రాత కాపంబులనుగొంతసమసినాడొ | యనఁగదోషాకరుండుక
ళానుఘాతి దొరగివెన్నెలపులుగులందొడరియితఁడు | రేవుసేవేళకొదవునో
మాపనేమి | యనుచునికసారమంతకొల్లాడనిరిగె॥ ౬౬॥ వెన్నెలతీవలండడగివె

ల్వడివిస్ఫుటసారసావళిః । గ్రన్ననసేరభంబుగొనిరాజిలుగల్గె సమిరణంబు
 భృన్నతసౌధరాజములంబువృశరాసనకేళిచేలియం । దన్నః ధూత్రమాంబు
 తన్నులుమీటహరించు నెంతయున్ ॥ మ॥ ముదమొప్పంగబద్ధినీమణులు
 మాముల్విప్పుడక్రంబుల । భృదయంబొందసదాశుభన్ సరసవిస్ఫుటాంబు
 తిల్లచా । స్వపమైభాసీలుపువ్వుదంతగజరాజంబెక్కి యుద్యద్విజృంభి । మదిరంజి
 ల్లంగసన్నుతింప నెలసెన్నందానియండత్తటిన్ ॥ మ॥ షలయాహార్యతటంబుదీగ్గివి
 లననల్లి మతల్లితా । వళులంజిక్కిప్రయాసతస్వేదవిదీప్యచ్ఛారుకాసారనిల్గ
 లతోయంబుల నీచివంకరుహసౌరభ్యంబుగొల్లాడిప । తులనాదంబులతోడఁ
 చుచురుదంకూరంబులవ్వేళలన్ ॥ క॥ తనతమ్ములవైభవమునుగొనెనటయొకఁ
 బువానిగొట్టెదననుచున్ । ఘనకోపుండయ్యెవనంగా । నినుండతితేజంబెరుంగనే
 తెంచెనొగిన్ ॥ మ॥ హరిచక్రంబుభరించునుద్భటనిశాటాటాపముల్కాన్పియు ।
 ద్భువనీలాప్తియధాంకవతియయియెతోఁబూర్వదేశంబుభా । సుగమైయొప్పు
 గనించునందనినెట్లస్తోత్రాహున్ డేయంచుశం । కరవద్యోచ్చమలన్బజింప
 జెలగుగాల్వోడితాచారుడై ॥ ఉ॥ అంగుగంగాలమనకరికి నావలనోవలప్రేలు
 బంధురా । భంగురపాశమువ్వెలయుబంగరుపీతలఘటలోయనన్ । సంగడిమీ
 లుబాక్చరమజైలములంగనుపట్టిరరసా । రంగధరుల్నిజోర్ధ్వరుచులందము
 నొందంగనట్టివేకువన్ ॥ క॥ హితనిబుధన్తునిగోత్రా । హితకరుడుదయింకెగు
 రుబుధేశహుడై । ధృతిపూర్వదేశముంగొని । క్రతువులుగోతలమునందంగ
 డునొప్పాటన్ ॥ ౧౬౦॥ సీ॥ అతులద్విజాలాకనావహుండైత్రయా సుమఖు
 డైనట్టితేజోమయుండు । కమలామనోహరాకారుడైశర్వరీ చరులనొంచినచ
 క్రభరణశాలి । యఖిలలోకతమోపహరణ వైపుణవృత్తిరాజిలునట్టిసర్వజ్ఞవి
 భుండు । మిత్రుడైనువనపవిత్రకుండైదగధర వెలుంగించుసన్నాగవతిన్ । యా
 దియూతియనంగబద్ధావృండనంగ । నాదీతాద్యుడనంగదీవైక్వాక్షన్ ।
 వములద్విజరాజసంగతివసుమతీంధ్ర । శేఖరారూఢతనరవిచేలః గనెడుటగీ॥
 అలమతమ్ములనొకటిగానాత్మదలంచి । దిశజెలనొందదముమభేదించితనదు ।
 లోకబాంధవవిఖ్యాతిలోకులెన్నంగరము వెలుంగంగబద్ధినీకాంతుడందె ॥ క॥
 డుకువలయంబుబెగడంగ । ఖరకరుడుజనించిరాంగంగుగుసదాశి । స్వరుస
 గురూపుహంపంగ । నరిగెనుద్విజరాజువశ్యమాంబుధికడున్ ॥ చ॥ సమయకరా
 తికుండుదధిజాడలవచ్చుచుజేంపురార్పది । గ్రమణికివిక్రయించు దయగవువ
 న్నిసటంబులిచ్చిచూ । పెరుదికిపాశమై యదిదేరములాడె నిబద్ధమనునె ।

నామోకారే నాయనంగజాయలదే పసినుండుజెల్వగుకొగిరికరయి
నందలతకలకం ముగిగుల నొక్కరాజదిజూడంగనోర్వలేక డెందవెల్వల
నైయిక్కదిక్క ననంగసూర్యండు హెచ్చె హిమంకుడడంగ స
మయినోడిమిన్న నెడ చిక్కిరిరంగమునందుగర్వది గ్రమణులుచూడగ
మరత్తిజిజూపవిధుండనెంచున ద్దమునొకకణమందునిచిదాపలికణమనం
దు హేమచ క్రమువెడలంగదీసెననంగారవిదో శైలభాప్రభావృడై॥

భూపాలుడు దసకూతురిని గవికెచ్చి పెండ్లి సేయ నన్నాహము చేయుట.

వ॥ ఆసమయంబున నంతకమన్న మంగళతూర్యహదంబులువినుచు మే
లకని మదరాభి గామధూమీధవుండున్నా నసంధ్యాద్యనుష్ఠానంబులు నివృత్తికాం
చి నముచితాలంకారుండై సభాస్థలంబునకువచ్చి మంత్రపురోహితామాత్య
బంధువిద్వజ్జనంబులగావించి వారలనుచితాననంబులంగూర్చుడని గుమించిను
ప్రసన్నుండై యిట్లునియె క॥ ఘనలారబిల్వరాక్షసున కెనయంగ మామకకుమా
రినిచ్చెదనని నే మనమునడలచితినిప్పుడు ననుకూలముబ్రహ్మ పూర్వమందెఘ
టిందెక వ॥ అనియిట్లు పలికి వారలయనుమతంబున ముహూతకానిశ్చయంబు
సేయందలంచి జ్యోతిశ్శాస్త్రకోవిదులంబిలుపించియడిగినవారలిట్లునిది క॥ గు
రుకవియుక్తింనుండు న్వరుసనమందాత్ముండగుచువసుధంబరగినం బరికింపంగ
ద్విజరాజును చిరతరముగమంగళాప్తిచెన్నగువేడకొగిరి గీనీకుమారి
కయళియయ్యోహకవీంద్రుం డలరథనువయ్యెనిరువురకనుగుణంబు గ్రహవిరో
ధంబునెంచులం గనబడదు రాజబలమొప్పునొప్పుదారాబలంబు క॥ ఈకస్య
కివుడుద్విజరా జాకడరాజేంటుజెల్వమలరినవాడై చేకొనిపదిటనుమిత్రత
శ్రీకరముగనొప్పునతనుసీద్ధివృషాలా వ॥ అనియిట్లు బలికిన సంతష్టా గరంగుం
డై వృషపుంగవుండునిజనగరంబలంకరింపజేయుండని పరిచారకులంబంచినాసీ॥
శుచ్చలతోరణవజ్జులు ఘటియించి కస్తూరపూతలు గానొనర్చి మలయజలం
కంబుజిలికిజవ్వాదిరేకులుదీర్చిరన్న వేదులునమర్చి ముత్యాలనవరంగములరం
గుగావించినవప్రజనుయనితానములునెఱిపి వాసీతాగరుధూప వాసనలీనిగు
డెంచిపగడాలమెఱయుచుపురములునిచి ప్రతిగృహంబులభగ్గుకుంభములునిలి
పి దర్పణములద్వారబంధములుగూర్చి భవళసౌధాళిజితకేతనములెత్తి శ్రు

గల్గెన్ గాన్. తివెట్టినవ్వున్ సముద్ర చాగుపదేననుననుతిసేసెన్ గీ॥
 సూర్యుడు చంద్రుడు సుబహువదన వనజమ తయనంతతవైభవంబు కందం
 జెయవసింపి గోయినంగనవుడు సూర్యచంద్రులనిదెనొక్కతోభనాంగి
 కోరిక నాకలింగొనిచకోరికలుజవముపుతిల్లంగా సారసవైరియందవ్యుత్త
 రముదూటుచుదోనెతద్దతం బైరహిమించునల్పుగొనన త్తటిజా రెనన నా
 క్కసిం గారపుబొమ్మవాలుదెలికన్నల గాటుకదీర్చెబోటికిన్ గీ॥ తారకా
 నళి సేవ్యమైతనరునట్టి చంద్రబింబంబుతోడుతసాటిసేయన్ జెలువ మోమున
 గస్తూరితిలకమునిచి ముత్తైములచేరులమరించెముదితయొకతె క॥ అద్దములవం
 టచెక్కుల నిద్దపురుచులుపుతిల్లసిటుగశ్రుతుల న్నుద్దులగుమ్మకునొక్కతె ము
 ద్దియకుండలములునిచెముద్దులు గారన్ క॥ సంగతిగ మోవిచవిజూడంగనియ
 రుజెంచెననంగచారొనునానన్ రంగలరచాణమువైపు మంగరంగీలిం చె
 నొకతెముతామణికిన్ క॥ దరమువివరంబెఱింగియ వరుసందనజన్మసీమపా
 రినివేడున్ భరియించెననంగనొక్కతె యరుకుచ విడముత్తైసరులునునిజెం
 బ్రేమన్ గాన్ ॥ క॥ స్ఫటముగనీయత్సవమునన్ గట్కంబులుమోసెననుచు
 ఘనమణిభాస్వ త్కటకమ్మలునిచెనొక్కతె కుటిలాలకకరములందుంగొమ
 రుసెలంగన్ క॥ పిరుదులుధరంగొనిదీపులు నిరవాందంగనాక్రమించియేర్ప
 దేననుచున్ బిరుదుంచినగతియొక్కతె యెరయంగరన్నములకాంచియుని
 చెంజెలికిన్ క॥ కరిగమననడలుమదనుని కరిగతులన్ ధిక్కరించంగలవనియందె
 ల్ సరిమోయంగజరణంబుల వరుదాటంగనిలిపెనొక్కయతివముదమున్ క॥
 క॥ ఈవిధమునతమణీమణు లావసుధావరునిపుత్రకంచితలీలన్ వేవేగనలం
 కారము గావించివివాహవేదికడనిల్పుటయున్ గీ॥ సతివీక్షణములురసప్ర
 వతకములై నెమ్మోముదమ్మిపైఁగమ్మి కొనంగ బిసరు హేక్షణదృష్టులునుమ
 నోహారముతైగళసుగంధవిశేషకలనంబొడలన్ దరుణాంగిచూపుల త్తటిశిలీముఖ
 ముతైహృదయపంకజమావహించినాట భామినీలోచనప్రభలువరాళులైతన
 రారుపాదపద్మములవ్రాలన్ బరగికవిరాజుపూర్వవైఖరినిమోహ కలితవిభ్ర
 మవిస్మయాక్రాంతుడగుచు ననితరాయత్తచిత్తుడై యాత్మలోనన్ జెలువభా
 ంబుగాంచివీక్షింపుచుండెన్ గీ॥ ఈసర్వమంగళయాక్షణకాంతుబీభరితసుధాక
 రప్రభలుగాంగనిశ్యామకన్తోయిని పాటుదీప్తులుపూసినరతికాంతుభూతగాగ
 నీసతికన్నలభాసిలుదీధితుల్ పాలుపొందదమ్ములపూజగాగ నియార్యలోచనచ్చా
 యలుమాళిపైఁబ్రవహించుగంగయురంబుగాంగ బరంగుకవిరాజమాళిసర్వ

జ్ఞానూతిః | విలసదసమాంబకస్సృతి - వికటితః | యంచితా హాభావైః
 కమా - యమమనచ్చటివిబుధాభిరుతిగపసిభావయతా పృథా
 తై పరగుమాత్తికములదారులనంగరతిపంచశరులుసంతత కేళిదేలుచు
 సుచియూదుపూబంతులనంగరాచియ్యవిల్లుడు కెండుతేగుతైయిరువురకడలం
 దిజేల సమాగణములనంగ | దనవలనవీరుడనరారిరనుచుజుగ్రుడువిదక్షుడ
 ల్లునమృతబిందువులనంగరాజెలగునయ్యామిసీపూణాతిలకబిల్లు | శౌఖ్యకవివర్ణ
 చూపులయ్యోవ్యమైతి | నౌలయచుగతాగతంబుతైకలయనలరి | వెలయఁజూచినజ
 నులనువేడుకఁజూగి || లలితముగవిప్ర్రులుతదేవలగ్నముచు | మంత్రములువాడను
 భపిరి సహితలీలవరుసనుచిరియవ్వధూవరులన్యవకా - యనుమతంబుననైమపు
 లత్రుమవేడగి || పుడమివేల్పులుపుణ్యాహార్యకముగ | దేవతాహ్వనమునరిం
 చితివిరివారి | కరములనుగంకణములువేడగనుఘటించి | చదివి కెంతయుమంగళా
 వ్యకములపుడు | ము|| పొలుపొందకద్విజరాజశేఖరునకుకథూభృద్వతంసంబుని |
 శృలభావోన్నతగన్యనిచ్చుపగిదికాక్షాచాకమఖ్యంబుగాఁబొలుపొందకద్విజ
 రాజశేఖరునకుకథూభృద్వతంసంబుని | శృలభావోన్నతగన్యనిచ్చెనుమనస్సం
 తానములైచ్చంగక || ౨౦౦ || క || తలఁచాలకల్లెకలబులు | వెలదులుపార్శ్వములం
 బూనవిధునిశిరమానక | జలజాక్షిముచిదోయిటదిదలఁచాలునుబోసెవిధుండు
 దనమైరించెక || ౨౦౧ || ఇట్లునోయ్యతిశయంబునదదుత్సవంబుగావిచివిధ్యక్తప్రకా
 రంబుగఁబ్రధానమొనమంబులాదిగాఁగలవియూచరించిబంధుసహితంబుగాభో
 జచాదికృత్యంబులు నెఱపితదనంతరంబునశేషమొనమాదికృత్యంబులనువతికొం
 చిభూసురులకుమొక్కితదాశీర్వచనంబులుఁగైకొనిబిల్లులునుడునుయామిసీపూ
 ణాతిలకయునుయధేష్టభోగంబులనుభవించునెడ | సీ || నీలమేఘంబులునైలాగ్ర
 ములవ్రాలెఁబరికింపవెవ్వేలఁచాకెపిధుండు | సన్నగించెనచికస్వరములంతంతకుం
 గలహంసగతులసంగతులుదప్పె | గగనమాగణముసావకాశమెబలుపొందెన
 సారాజురూఢియందందనితెడ | గేతకీదళములుగెలకులభాసిజ్జెమెలుప్రతీగలు
 మింటదలుచుమెఱసె | నందమొప్పంగగొలఁకులనంబువొడమి | నాడకాడకుకోరి
 కలతిశయిల్లె | ననుచుజనులెల్లఁబొగడఘనాగమమున | గర్భగౌరవమాకాంత
 గాంచెనంద || ౨౦౨ || ఇట్లుచటమాసంబులునిండిదశమంబగుమాసంబున | దొక్కసుము
 హూతంబున | ము|| మరుదంకూరమునరిచరింపగ్రహముల్పాతాడనయ
 క్తిచేదరయకదిక్కులుదెవ్వఁజెందగరిపన్దీవ్యన్మృదంగాదివాద్యరవంబులైలు
 గెనురప్రతతియుద్యత్ప్రవృత్తకషణంబుల | త్తరివపికంపవధూటిగాంచెనును

